

PALESTINA

Berättelser

PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE

Sedan Västbanken, Östra Jerusalem och Gaza ockuperades 1967 har Israel:

- ▶ Förstört mer än 48 000 palestinska hem och andra byggnader, eftersom de byggts utan tillstånd från ockupationsmakten, något som är praktiskt taget omöjligt att få för en palestinier.
- ▶ Fängslat mer än 800 000 palestinier, genom militära domstolar som fördömts av människorättsorganisationer, eftersom de inte ger den åtalade möjligheten till en rättvis rättegång.
- ▶ I strid med internationell lag byggt uppskattningsvis 125 statligt sanktionerade bosättningar på ockuperad mark. Dessutom har mer än 100 så kallade "utposter" uppförts med statens tysta medgivande, trots att de är ett brott mot israelisk lag. Bosättningarna skiljer palestinska städer och byar från varandra, och skär av Östra Jerusalem från resten av Västbanken. Detta har gjort det nästan omöjligt att skapa en sammanhängande palestinsk stat på Västbanken. Militärzoner, naturreservat, arkeologiska utgrävningar, med mera har också tjänat som en ursäkt för Israel att lägga beslag på ytterligare mark.
- ▶ Flyttat 650 000 illegala bosättare – en del våldsbenägna, kraftigt beväpnade religiösa fanatiker – till ockuperat palestinskt land, varav cirka 300 000 till Östra Jerusalem.
- ▶ Byggt en mur på Västbanken och i Östra Jerusalem, som av den Internationella domstolen i Haag slagits fast som olaglig, vilken skiljer palestinier från deras jordbruksmarker, skolor, arbetsplatser, familjer och vänner.
- ▶ Skapat ett drakoniskt system med tillstånd och vägspärrar som hindrar palestiniernas rörelsefrihet på ockuperat område, och som gör det svårt – ibland omöjligt – att resa någonstans. Detta är också ett allvarligt hinder för den palestinska ekonomin. År 2016 fanns det enligt FN 572 vägspärrar och väghinder på Västbanken, varav minst 100 enbart i Hebron.
- ▶ Belagt Gaza med en blockad som utgör ett kollektivt straff för de minst 1,8 miljoner palestinier som bor där.
- ▶ Återkallat uppehållstillståndet för 250 000 palestinier på Västbanken och i Gaza, och mer än 14 000 i Jerusalem.

Källa: IMEU (Insitute for Middle East Understanding)

Denna temaskrift är ett specialnummer av Palestina Nu (2/2017) som ges ut av Palestinagrupperna i Sverige (PGS). PGS har sedan 1976 arbetat för ett slut på Israels ockupation av Palestina och för en rättvis fred. PGS är en ideell partipolitiskt och religiöst obunden organisation med lokalgrupper över hela landet.

Utgivningen av detta material sker med stöd från Sida. Sida har ej deltagit i produktionen och ansvaret för innehållet är utgivarens.

Skriften kan beställas gratis mot portokostnad från Palestinagrupperna. Skolor kan beställa den via utbudet.se

Palestinagrupperna i Sverige (PGS) · Tegelviksslingan 20 · 116 45 Stockholm · Telefon: 08-641 72 88
E-post: info@palestinagrupperna.se · Hemsida: www.palestinagrupperna.se

Redaktion:

Anna Wester (redaktör), Catrin Ormestad och Yvonne Fredriksson

Ansvarig utgivare: Anna Wester · Omslagsfoton: Anna Wester · Grafisk form: Eva Byberg

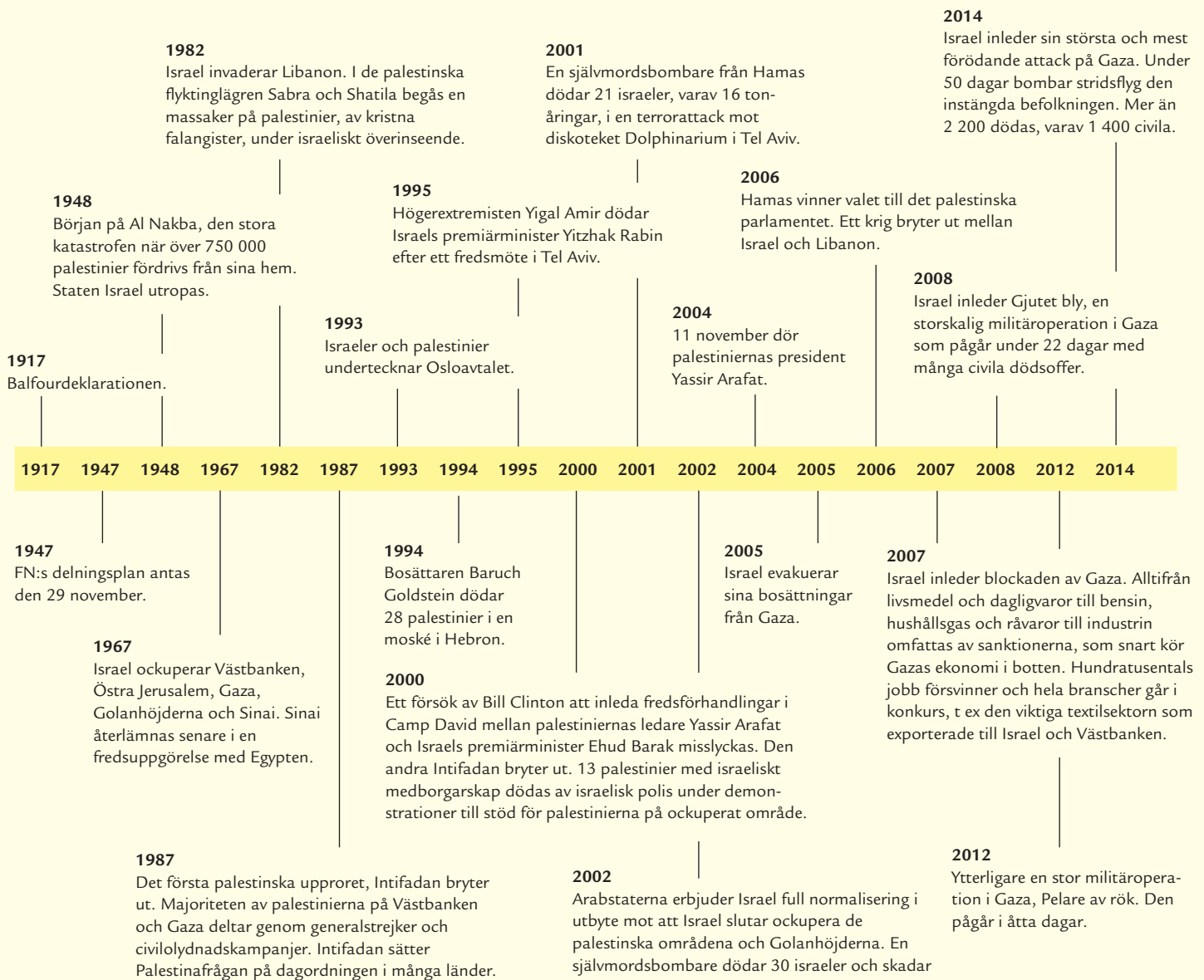
Tryckeri: DanagårdLITHO AB 2017

Upplaga: 10 000 ex

www.palestinagrupperna.se

PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE

Foton: PCS arkiv

Ett tragiskt jubileum

GRATTIS OCKUPATIONEN, i år fyller du 50. En ålder vi hade hoppats att du aldrig skulle behöva uppnå. Vi tycker sannerligen inte att din bemarkelsedag är någonting att fira, för varje dag av ditt skamliga, alltför utdragna liv har inneburit sorg, död och förnedring för dem som tvingats leva under dig – ändå tycker vi att det är viktigt att uppmärksamma att du nu har funnits i ett halvt sekel. Du har gett upphov till alltför mycket lidande för att vi ska kunna låta detta tragiska jubileum gå obemärkt förbi.

När du kom till världen 1967 var det få som anade att du skulle bli så gammal som 50 år. Men du lärde dig snabbt vad som krävdes för att hålla en hel befolkning under militärt styre. För varje demonstration som skingrades, varje stenkastande barn som arresterades, varje palestinskt ben som knäcktes, varje kula och tårgasgranat som avfyrades, varje bomb som fälldes och hus som revs blev du allt brutalare, alltmer blind för att palestinierna bara var människor som försvarade sina hem och det land som tagits ifrån dem.

Du drev ut dem ur deras hem, lade beslag på deras mark och vatten och byggde ut bosättningarna. Du tog inte bara deras frihet ifrån dem, utan deras drömmar. I 50 år har du berövat miljoner människor rätten att själva bestämma över sina liv. På grund av dig kan ungdomar inte studera var de vill, eller resa, eller planera för sin framtid. Du hindrar barn från att träffa sina föräldrar och människor som älskar varandra från att leva tillsammans. Du vägrar patienter att resa till sjukhusen och gravida kvinnor att ta sig till BB. Du tränger in i människors hus mitt i natten för att slita upp deras barn ur sängarna. Du gör människor hemlösa och straffar hela byar för en enda persons misstag. Du skjuter barn i ryggen och bombar kvinnor i deras egna hem. Du rycker upp olivträd som växt i samma jord i hundratals år och du bygger fler och fler vägar, hus, skolor, industrier och militärbaser på land som inte tillhör dig.

Detta är du, Ockupationen. Detta är vad du gör. I 50 år har du lyckats lura världen att din uppgift är att skydda israelernas säkerhet, när ditt egentliga syfte är att underkuva palestinierna medan du stjälar deras mark. Israels regering förstod tidigt att bosättarna var dina bästa vänner. Ju fler hus de byggde på ockuperat område desto starkare blev du. Och ju starkare du

Anna och Catrin i Gaza juli 2017.

blev desto fler bosättare slog sig ned mellan de palestinska byarna.

Den här skriften handlar om dig, Ockupationen. Du, som i mer än ett halvsekel tyranniserat ett helt folk. Du har nu nått en respektabel ålder – vid 50 skulle vi kanske ha kunnat kalla dig för medelålders, om det inte vore för att vid en internationell jämförelse visar det sig att du faktiskt är mycket gammal. Du är till och med äldst. Det finns ingen annan ockupation som har pågått så länge som den israeliska, och inget annat ockuperat folk som under så lång tid har förvägrats sina fri- och rättigheter som det palestinska. Men även om du är gammal så är du inte skröplig. Med hjälp av ekonomiskt och politiskt stöd från framför allt USA har du aldrig behövt oroa dig för sanktioner eller bojkotter och annat som skulle ha kunnat få dig att vackla.

Under åren som gått har du blivit allt skickligare på att rättfärdiga din existens. Israel har fått hela världen att behandla dig som om du i själva verket är provisorisk, kortvarig. Som om du bara är en tillfällig besökare i de palestinska byarna. Men i år fyller du 50 och det är tydligt att du inte har några som helst avsikter att ge dig av. Israel planerar inte för din pensionering, utan för din ålderdom, i Palestina.

Det faktum att vi nu tvingas uppmärksamma din 50-årsdag är en seger för de krafter i Israel och i omvärlden som sätter militär och ekonomisk makt före alla män-

niskors lika rättigheter. Ditt jubileum är ett misslyckande för folkrätten och en skam för hela det internationella samfundet som i mer än ett halvsekel gett sitt tysta medgivande till Israels utbyggnad av bosättningarna och brott mot palestiniernas rättigheter – trots att Israel är en stat som i alla andra sammanhang betraktas som en västerländsk demokrati och som åtnjuter alla ekonomiska och politiska fördelar av det.

De flesta tycks så vana vid att du finns att de tar din existens för given. Att israeler och palestinier alltid ska strida med varandra. Att det bara är så världen är. Vi har gång på gång fått höra att det är en konflikt som är omöjlig att lösa. Men det är bara för att vi i omvärlden aldrig gjort något verkligt försök att få Israel att följa de internationella lagar och konventioner som alla demokratiska stater måste rätta sig efter, och de som fått betala för vår tvekan är palestinierna. 50 år är en lång tid att leva utan frihet.

En ockupations 50-årsjubileum är ingenting att fira – ändå har vi valt att uppmärksamma den i den här temaskriften, för om vi inte ger en röst åt alla de palestinier som i mer än ett halvsekel år levt utan medborgerliga rättigheter och ser till att våra regeringar pressar Israel att sätta stopp för sin olagliga ockupation av Palestina kommer den att fortsätta i 50 år till.

Catrin Ormestad och Anna Wester

”Jag har levt 50 år av mitt liv under ockupation”

SAMEH JARALLAH LUTAR sig tillbaka och sätter glasögonen i pannan, funderar en stund på frågan hur ockupationen har påverkat hans liv, innan han svarar.

– Jag är 60 år i dag och har levt 50 av dem under ockupation. När jag ser tillbaka på mitt liv så handlar mycket om ockupationen. Bara det att ta sig till jobbet förbi vägspärrar, att varje morgon höra på radion att Israel har arresterat 10 eller 20 palestinier. Ockupationen har även påverkat de flesta av mina livsval.

Vi träffas på PMRS, Palestinian Medical Relief Societys huvudkontor i Ramallah på Västbanken. Ett av livsvalen Sameh pratar om, var att börja jobba där. Eller som han säger ”engagera sig i rörelsen”. För i ett samhälle under ockupation som inte fått möjligheten att bygga upp en fungerande struktur för basala samhällsfunktioner, krävs eldsjälar och frivilligorganisationer för att lösa problem. PMRS startades för att människor, framför allt i utsatta områden på Västbanken och i Gaza, saknade tillgång till hälsovård.

Sameh tillhör en av de gamla Jerusalemfamiljerna som bott i staden sedan Salahdins tid på 1100-talet. Släkten är känd för att inneha höga positioner inom religion, utbildning och domstolsväsende. Sameh valde en annan väg, han ville arbeta inom turistindustrin och utbildade sig inom Management på universitetet i Betlehem. Under flera år arbetade han för Jordanian Airlines och 1985 började han arbeta som chef på ett hotell i Östra Jerusalem. Bara kort därefter bröt den första palestinska Intifadan ut och all turism i den palestinska delen av staden kollapsade.

– Nittio procent av hotellen stängde igen. Jag försökte starta egen verksamhet, men det slutade med att jag började jobba som generaldirektör på en fabrik.

NÄR OCKUPATIONEN HÄRDNADE i början på 2000-talet och en ny Intifada var på väg, tog Sameh beslutet att byta inriktning och sökte sig till PMRS. Han började jobba med ansvar för internationella samarbeten. Det är med stolthet

och värme i rösten Sameh pratar om organisationens betydelse för det palestinska samhället och den glöd och det engagemang som anställda och volontärer visat genom svåra tider.

– PMRS bildades 1979 på grund av bristen på hälsovård i Palestina – framför allt i fattiga områden. Sedan 1967 har ockupationsmakten kontrollerat och tagit över sjukhus och institutioner som hamnat under israelisk kontroll. Det har betytt att de inte alls har utvecklats, utan stannat upp eller blivit sämre.

Organisationen mötte många svåra utmaningar och hinder i början, framför

allt för att de byggde upp strukturer som inte accepterades av ockupationsmakten. Israel krävde till exempel att alla palestinier som skadades under den första Intifadan på 1980-talet skulle rapporteras, vilket PMRS vägrade. Läkare och annan personal hotades och nekades tillträde till platser de verkade på.

NÄR DEN ANDRA Intifadan bröt ut 2001 innebar det utgångsförbud, våld och avstängda vägar. Sameh berättar att folk led mycket, och de volontärer som arbetade ute i fält var under stor press.

– Vi kunde inte bara säga åt folk att stanna hemma för att det var soldater på gatorna. Det var tanks över allt. Den israeliska armén gick in på våra center i Ramallah och på många andra ställen och förstörde allt. Infrastrukturen gräv-

des upp. När de återockuperade Västbanken tog de oss tillbaka i tiden, allt vi byggt upp.

PMRS HAR ALLTID arbetat med hälsa kopplat till rättigheter och påverkansarbetet har varit lika viktigt som sjukvårdsarbetet. Rätten till hälsa, men också rätten till utbildning, fri rörlighet och rättigheter för funktionsnedsatta.

När muren började byggas 2003 blev det en stor utmaning och förändring. Gränserna som skapades hade aldrig varit där tidigare. Muren är inte byggd på gränsen till Israel. Mellan Jerusalem och Ramallah är den byggd mitt i det som en gång var huvudgatan.

– Genom att bygga muren har de splittrat familjer, säger Sameh. Det finns ställen där det står en mur i trädgården

mellan två hus. Jerusalems förorter har alltid varit en viktig del av staden, men det har muren ändrat.

Sameh kämpar för att hålla hoppet levande, men tror inte att han kommer att få uppleva ett slut på ockupationen. Nu kämpar han för att hans barnbarn ska slippa leva hela sina liv under ockupation.

– Israeliska regeringar vill inte ha fred. Deras politik går ut på att stjäla mark och bygga illegala bosättningar. De kan ha lite olika grader av aggression, men målet är alltid detsamma. Det talas om fred, men palestinerna får aldrig känna frukten av det. Vi har aldrig fått känna rättvisa.

Anna Wester

Suhaib Waleed Samora, 27 år, från Salfit.

Foto: PMRS

Foto: Anna Wester

Vid demonstrationer och sammandrabbningar mellan palestinier och israelisk militär, syns de alltid längst fram i sina västar som markerar att de är sjukvårdspersonal. Volontärerna från PMRS eller Röda Halvmånen. Genom att snabbt vara på plats med sina ambulanser och kunskaper i första hjälpen, räddar de många liv. Men det är ett riskfyllt uppdrag och många har skadats när de varit ute i fält.

Suhaib blev intresserad av sjukvård redan som ung tonåring i början på 2000-talet när den andra Intifadan pågick med oroligheter över hela Västbanken. Som volontär hos PMRS fick Suhaib utbildning i Första hjälpen och praktiserade sina kunskaper vid organisationens mobila kliniker och i ambu-

lanser vid demonstrationer. I dag arbetar han som sjuksköterska, men har kvar sitt engagemang som volontär hos PMRS.

Sedan några år tillbaka är Suhaib ledare för en grupp på femton Första hjälpen-volontärer och han tränar även unga.

”Det svåraste är att inte bli känslomässigt inblandad. Trots att jag har mycket erfarenhet tycker jag fortfarande att det är svårt att möta faror och samtidigt hålla gruppen trygg. Om jag blir känslomässig kan det skada någon.”

Han berättar att många vill bli volontärer för att de tror att det är häftigt, ett äventyr. Efter att ha fått träning så ser de det på ett annat sätt. Disciplin är viktigt, och att undvika faror så gott det går.

”Det är ett stort ansvar och det handlar om liv – att rädda liv.”

Trots att de alltid bär västar som tydligt visar att de är sjukvårdspersonal, blir de inte sällan attackerade av israeliska soldater. Suhaib har blivit skjuten två gånger. Ena gången var han till och med inne i ambulansen och den andra gången bar han en skadad person.

”Jag visste riskerna när jag började med detta, men det är klart att jag ofta tänker på farorna – man är ju inte mer än människa. Jag ser det som en plikt och vi ser hur viktiga vi är och att vi gör skillnad. Någon måste ju göra det.”

Suhaib planerar att studera vidare inom akutsjukvård. Han ser sin framtid i Palestina och drömmer om att bilda familj och bygga sin framtid där.

”Jag vill att mina barn ska leva i fred och säkerhet”

Foto: Anna Wester

TOMMA TÅRGASPATRONER, RESTER av ljudbomber och svart sand från brända bildäck. Vägen utanför Murads hus bär spår från gårdagens demonstration i Kafr Qaddum. En av byarna på Västbanken som ordnar fredliga demonstrationer mot ockupationen varje fredag.

Murad Shtaiwi är en av ledarna för motståndet i byn. Han tar emot oss med yngsta dottern på axeln. Pekar mot en muralmålning på andra sidan gatan: ”We love our land. We will fight”, står det och det är där bybor och tillresta aktivister samlas efter fredagsbönen varje vecka.

– Innan vi börjar demonstrationen träffas vi där och går igenom vad som gäller, att vi använder fredliga metoder och varför det är viktigt att det följs. Alla ska kunna delta. Kvinnor och män, barn och unga.

Fredagsprotesterna på Västbanken är fredliga marscher, inga demonstranter är beväpnade. En viktig strategi enligt Murad.

– Vi vet att vi aldrig kan vinna över den israeliska armén som är en av världens starkaste. Det är därför vi möter dem obehäpnade.

Stenar mot automatvapen. Det som under den första palestinska Intifadan på 1980-talet blev symbolen för det palestinska motståndet. När israeliska soldater fick order att bryta armar och ben av stenkastande ungdomar fick många uppögonen för obalansen mellan ockupationsmakten och de ockuperade. Mellan Israel och palestinierna.

– Jag vet att somliga ser stenkastande som våldsamt, säger han. Men vad kan stenar göra mot tungt beväpnade soldater och tanks? Stenarna är en symbol, ett budskap om att de israeliska soldaterna inte är välkomna i vår by. De har inget på våra marker att göra.

I DAG ÄR PALESTINIERNa inte beroende av de traditionella medierna, utan får själva ut sitt budskap genom filmer och rapporter på sociala medier. Byn har bland annat en egen Youtube-kanal.

Kafr Qaddum är nästan helt omringad av den illegala bosättningen Kadumim, det är bara vägen österut som är öppen. Det innebär att de flesta av byns 4 000 invånare som är beroende av jordbruk inte kan nå sina marker. För att få skörda sina oliver krävs speciella tillstånd och

när de väl får det är det bara för några timmar. Bosättningen Kadumim började byggas 1978 och har sedan vuxit och tagit mer och mer av marken som tillhör den palestinska byn. Att ha bosättare som grannar är förenat med många problem. Förutom att ta byns mark, stjäla de bybornas olivträd, kastar sten och traskasserar folk.

2003 NÄR DET andra palestinska upproret pågick stängde Israel huvudvägen från Kafr Qaddum med hänvisning till säkerhetsskäl. Istället för några minuters bilresa till Nablus som är närmsta stora stad, måste folk nu åka runt bosättningen vilket gör vägen 10 kilometer längre.

Det var då byn började arrangera demonstrationer med kravet att vägen skulle öppnas.

– Vi gjorde ett uppehåll i demonstrationerna när vi fick löften om att vägen skulle öppnas när det lugnade ner sig, säger Murad. Men efter förhandlingar som pågick fram till 2011 så förstod vi att israelerna struntade i oss. De skulle aldrig öppna vägen.

I fem år har invånarna i Kafr Qaddum varit ute och demonstrerat varje fredag.

Murad går till bokhyllan och tar fram två tårgaspatroner. Berättar att den israeliska armén har blivit hårdare sedan ett par år tillbaka. Från att ha skjutit tårgas i luften, skjutet de tårgaspatronerna rakt mot folk. De använder också så kallade gummikulor, som är gjorda av stål och är så hårda att de kan döda. Flera demonstranter har skadats svårt av gummikulorna.

En ung kille i byn, Refat, förlorade ett öga.

– De förstör demonstrationerna, först och främst genom att använda olika former av tårgas. De kan trycka på en knapp från tanksen och skjuta iväg 80 tårgaspatroner i minuten så att det blir som ett tårgasregn. Men de har också andra metoder, ett tag använde de hundar.

MURAD BERÄTTAR OM en demonstration 2012 när hans brorson attackerades av en hund som bet sig fast i hans hand i en kvart. När Murad försökte hjälpa honom sprejade soldaterna pepparsprej i ögonen och arresterade båda två. Brorsonen fick sitta i fängelse i åtta månader medan Murad fick höga böter. Nu har de slutat med hundar.

– Sen sprutar de vad som kallas ”skunk water” mot demonstranter men också in i husen.

Murad rynkar näsan och försöker beskriva lukten, men ger upp.

– Det är som avloppsvatten... eller värre. Nej, det går inte att förklara. Har du känt lukten? Hur ska man förklara, det är fruktansvärt. För två år sedan sprutade de in det i hela vårt hus. Tills i dag har vi inte fått bort lukten överallt. Folk måste duscha och ibland slänga kläderna för lukten är så svår att bli av med.

I juli 2014 började soldaterna använda skarp ammunition och sedan dess har 85 personer skjutits och skadats svårt. Sex av dem barn under 16 år och sex har skjutits på övre halvan av kroppen, från midjan och uppåt.

– Det är en medveten strategi, säger Murad. Prickskyttar är väl tränade och vet vad de gör.

Historierna från demonstrationerna tar aldrig slut. Murad visar filmklipp och hans barn som samlats runt oss pekar och nickar. En sekvens visar när sonen som nu är 13 år sköts i benet och en annan när lillebror som då bara var sex år arresterades.

– Under fyra månader såg vi inga soldater. Men de planerade hela tiden ett bakhåll. Plötsligt dök de upp ur en

Foto: ActiveStills

Foto: Anna Wester

tunnel, civilklädda. För att ta min son.

När den israeliska armén blev våldsamare, ökade byn sina demonstrationer. Nu går demonstranterna ut både fredagar och lördagar. De kommer inte sluta förrän ockupationen upphör.

– Vi vill visa att vår kamp inte slutar förrän ockupationen upphör. Vi demonstrerar, men vi gör också motstånd varje dag. Det hålls demonstrationer i nästan alla byar och städer på Västbanken. Vi protesterar mot olika saker, muren, landstölder, bosättningar och vägar. Men alltsammans är en kamp mot ockupationen.

Murad har som många andra i byn fått betala ett högt pris för protesterna. Han har arresterats tre gånger och betalat höga böter. En gång satt han 9,5 månader i fängelse. Två gånger har han skju-

tits, en gång i benet och en gång i nacken.

– Men värst är det när de ger sig på mina barn som ett sätt att straffa mig.

På frågan om han funderat på om priset är för högt, om de någon gång tänkt tanken att sluta med demonstrationerna, svarar han snabbt nej. Om någon släpps ur fängelset på fredagen är de med på demonstrationen igen på eftermiddagen.

– Jag föddes under ockupation och kommer kanske att dö under ockupation. Men jag kommer att fortsätta kämpa som jag gjort hela livet. Jag vill ge mina barn fred och säkerhet. Vill att de ska kunna gå tryggt till skolan. Om våra barn tar upp en penna ur skolväskan i dag, riskerar de att bli skjutna. Vi kämpar för våra barns frihet.

Anna Wester

”Vi känner oss som i ett fängelse”

Den palestinska flaggan vid Youth Against Settlements center.

IZZAT GÅR SNABBT och vant på de snirkliga stigarna, kryssar mellan olivträd och kaktusar. Stannar, gör high-five med lekande barn och utbyter artighetsfraser med förbipasserande. Klättrar upp på kullar och tar sig smidigt förbi hus varifrån det hänger israeliska flaggor och där soldater syns vandra fram och tillbaka i trädgårdarna. Vi är i utkanten av den palestinska staden Hebron, eller Al Khalil som den heter på arabiska. Här har israeliska bosättare olagligt tagit och flyttat in i så många hus, att de palestinier som bor kvar lever som fångar i sina egna hem.

Den enda palestinska flagga som syns vaja i området är vid organisationen Youth Against Settlements (YAS) center, organisationen där Izzat Karaki är en av de aktiva. Ingen palestinsk familj skulle våga hänga upp en flagga från sitt hus, det är för farligt.

– Det var en av våra aktivister som satte upp flaggan en kväll. Vi andra var jättenervösa och stod bredvid de israeliska soldaterna och kollade så att de inte skulle skjuta, säger Izzat. Vi livesände allt

på Facebook för världen att se.

Izzat berättar att YAS har många kampanjer på gång. Den senaste handlar om att ta tillbaka stadens palestinska identitet. I Gamla stan har bosättarna tagit ner skyltar med arabiska gatunamn och palestinska minnesmärken och hängt upp nya med hebreiska gatunamn och raderat bort viktiga delar ur den palestinska historien. Nu har aktivisterna i YAS gjort nya skyltar där de berättar om stadens palestinska historia och tar tillbaka vägnas gamla namn. Kampanjen är ett exempel på hur de gör motstånd mot ockupationen genom direktaktioner med ickevåld som metod.

Aktivisterna i YAS ser också som en viktig uppgift att stödja de palestinska familjer som bor kvar, trots att de är helt omringade av bosättningar. För att göra det möjligt för dem att stanna.

– Vi vill göra det möjligt för familjerna att stanna kvar, så vi besöker dem ofta. Ibland leker vi med barnen, men vi gör också praktiska saker eftersom hantverkare inte kan eller vågar ta sig hit, säger Izzat. Jag är smed och kan hjälpa till med

Izzat Karaki.

allt möjligt och andra är elektriker och målare.

Hela familjen Al Azzah lyser upp när de ser Izzat, visar ett nytt staket som han har byggt innan vi skyndar oss in i vardagsrummet. Fatima dukar fram te och kaffe, ursäktar flera gånger att vi inte kan sitta ute i den lilla trädgården. På en kulle några meter ifrån huset bor nämligen några av Hebrons mest militanta bosättare, så det är farligt för familjen Al Azzah att vistas utomhus.

Aisha som är 11 år sitter i soffan med datorn i knät. Det är sommarlov, men eftersom inga vänner vågar komma på besök, så pratar de med varandra i Facebookchatten. Under den tre månader långa ledigheten kommer Aisha och hennes syskon att tillbringa mesta delen av tiden inomhus.

– Vi känner oss som i ett fängelse här, säger Fatima. Våra barn kan inte leka utomhus på grund av bosättarna som följer efter oss. Vi har alla blivit slagna flera gånger.

Fatima berättar att livet har ändrats i takt med att fler bosättare har flyttat in

Familjen Al Azzah har en illegal bosättning som granne.

runt omkring. Nu måste hon passera flera vägsprårrar för att ta sig mellan hemmet och affärerna i Gamla stan. I varje vägsprårr måste hon uppge ett personligt nummer som hon tilldelats av israeliska armén och som ger henne tillstånd att passera. Familjens vänner saknar nummer och tillstånd, så numera får de aldrig besök förutom av YAS-aktivisterna och internationella gäster.

Aisha går i Cordobaskolan som också är omgiven av bosättningar. Varje morgon står bosättare längs vägen, skriker otrevliga saker och ibland kastar de stenar.

– Jag är rädd varje dag när hon går till skolan förbi bosättare och soldater, säger Fatima. Tänker att hon kanske inte kommer tillbaka. Flera har dödats och många har skadats.

Fatima och familjen har tänkt tanken att försöka flytta därifrån, men de har det dåligt ekonomiskt och om de lämnar huset kommer bosättare att ta det också.

– Vi kommer att stanna. Vi håller ihop. Det är vårt land och vi ger inte upp.

Anna Wester

Fatima och Aisha.

FAKTA BOSÄTTNINGAR:

Sammanlagt bor det över 650 000 israeliska bosättare på palestinsk mark, inräknat Östra Jerusalem. I Hebron har runt 600 bosättare tagit över stads-kärnan och stora områden i utkanten av staden. Bosättarna i Hebron är de mest militanta och våldsamma som bedriver aktiva kampanjer mot palestinierna för att ta över deras hus och marker. De skyddas av 2 000 soldater.

Alla bosättningar är illegala enligt internationell rätt. Det är inte tillåtet för en ockupationsmakt att flytta sin befolkning till ockuperad mark.

”Vi måste tro på framtiden”

Universitet under ockupation och blockad

Foto: Anna Wester

DAMMIGA VÄGSPÄRRAR, SOLDATER och murar känns långt borta på Al Quds-universitetets campusområde. I skuggan under träden sitter studenter i små grupper, läser och pratar. Det doftar ljuvligt från blommorna i trädgården. Överallt finns det små caféer och restauranger och det är lugnt och tyst. Men det är ett bedrägligt lugn.

Israel lämnar inte de palestinska universiteten i fred, det har de aldrig gjort. Tvärtom har skolor och universitet attackerats på olika sätt sedan ockupationen inleddes 1967. Under de palestinska upproren, Intifadorna, har det varit förenat med livsfara att genomföra sina studier. Under 1980-talet stängde Israel alla universitet under långa perioder och undervisningen skedde i hemlighet i kyrkor och moskéer eller hemma hos folk.

Nu kommer soldaterna regelbundet till Al Quds-universitetet, ibland flera dagar i veckan. Arresterar studenter och skjutet tårgas. Eller bara markerar sin närvaro. 150 av universitetets studenter

sitter i dag i israeliskt fängelse. Men trots alla svårigheter som det innebär att leva under ockupation, har Palestina en tradition av att många ungdomar väljer att studera vidare på universitetet.

AL QUDS ÄR det arabiska namnet för Jerusalem och Al Quds-universitetet är det enda palestinska universitetet i Jerusalem. Det byggdes för 30 år sedan i Abu Dees som då var en självklar del av Östra Jerusalem. 2003 byggde Israel muren som kom att skära av Abu Dees och universitetet helt från den tänkta palestinska huvudstaden.

Av Al Quds-universitetets 13 000 studenter är 30 procent beroende av ekonomiskt stöd, många på hundra procentiga stipendier.

Nidal Mohsen möter upp i Arafat-byggnaden där universitetets administration håller till. Han jobbar med att handlägga stipendieansökningar. Han pratar om sitt jobb med stor entusiasm och det märks att han brinner för att kunna ge

unga från fattiga familjer möjlighet till utbildning. Lärare och personal har inte kunnat få ut fulla löner på länge. Just nu kan universitetet bara betala ut 80 procent av lönen. Ändå jobbar de mer än 100 procent.

– Vi är inte bara anställda här, utan vi alla vill göra någonting bra för Palestina och för våra unga. Det är också viktigt att vi håller öppet, för det här är Jerusalem och allt annat i Jerusalem är stängt för oss, säger Nidal.

RANEEN RIZEQ JOBBAR med administrationen på Bard College som är en del av Al Quds-universitetet och där studenterna får två examina. En examen från Al Quds och en från Bard College i USA. Det var inte länge sedan hon själv var student och tog sin master på universitetet i Betlehem. Raneen tror att så många palestinska ungdomar studerar vidare för att det är ett sätt att tro och hoppas på en bättre situation, ett bättre liv.

– Det är också ett sätt att göra mot-

Foto: Anna Wester

stånd mot ockupationen. Ett sätt för unga att hålla sig borta från gatorna, hitta andra sätt att kämpa än att kasta sten mot soldaterna. Folk vill leva värdiga liv med en hållbar ekonomisk situation. Här kan vi visa annat än krig.

Studenterna i Gaza delar samma framtidsdrömmar som ungdomarna på Västbanken. På Islamiska universitetet i Gaza City råder en hoppfull stämning som är svår att hitta någon annanstans i Gaza. Förutom studierna blomstrar aktiviteterna på campus. På väggarna hänger bilder från litteraturafnär och bokklubbar. Varje år tar runt 20 000 unga sin examen på universitetet. 63 procent av dem är kvinnor. Om det inte vore för ockupationen och blockaden, skulle Gaza ha en spännande utveckling framför sig.

DR MOSHEER AMER är professor i lingvistik. Han är full av energi när han berättar om sina studenter. Han ger oss den ena framgångshistorien efter den andra. Om unga Gazabor som trots fattiga och svåra förhållanden har gått ut med högsta betyg och fått möjlighet att fortsätta studierna utomlands för att sedan komma tillbaka. Toppstudenten i hela Palestina kommer från Gaza, närmare bestämt från området Shujaya som drabbades hårt av Israels attacker 2014. Hans familj var en av dem som fick sitt hus sönderbombat.

När Dr Amer börjar berätta om alla hinder som studenterna tvingas möta växlar han tonfall. Blir arg och frustrerad. Många har fått se sina drömmar krossade på grund av blockaden. Studen-

ter som fått stipendier att plugga utomlands, men som stoppats vid gränsen.

– Situationen i Gaza har försämrats dramatiskt de senaste elva åren som vi har levt under den israeliska blockaden. Nu är det riktigt illa på alla nivåer. Den kan bara beskrivas som katastrofal, säger han. Och trots detta lyckas studenterna hålla motivationen uppe och prestera på hög nivå. Det är nästan ofattbart.

I BAKGRUNDEN BRUMMAR en generator högt och påminner om att Gaza bara har tillgång till elektricitet fyra timmar om dygnet. Ett av de största problemen för människorna i Gaza i dag, tillsammans med bristen på rent vatten. Dr Amer säger att han själv har svårt att ta till sig fakta, trots att han lever mitt uppe i det.

– 97 procent av dricksvattnet i Gaza är odrickbart. 80 procent av vattnet i havet är förorenat så vi kan inte ens simma i havet längre.

Utbildningssektorn påverkas också direkt av blockaden. Hälften av studenterna som tar examen varje år hamnar direkt i arbetslöshet. Av dem som får jobb är det få som arbetar med något relaterat till studierna.

– Man kan ju inte råda dem att inte studera heller, säger Dr Amer. Att utbilda sig är ju något som stärker människor och ger hopp.

Yara, 19 år, Hebron

Utanför Palestinas första veganska restaurang sitter ett gäng tjejer och pluggar. De vinkar och frågar vad jag tycker om deras universitet. En av dem är Yara som studerar till läkare. Hon säger att hon älskar allt med universitetet; kompisarna, lektionerna, lärarna och hela området. Efter en stund tar hon fram sin mobil och visar en bild där hon kramar om sin pappa. Ögonen glittrar när hon berättar:

”När mamma var gravid med mig så fängslades min pappa och dömdes till 100 år i israeliskt fängelse. I 18 år fick jag inte röra vid honom. Men titta... förra året fick vi kramas och vi fick lov att ta en bild”.

Fotot på Yara och hennes pappa har spridits på sociala medier över hela Palestina och flera tusen personer har ”gillat” den på facebook. Hon nickar och ler när jag frågar om hennes pappa är stolt över henne nu när hon snart är läkare.

Sondus, 22 år, Gaza City

”Oavsett lidandet har människor här en stark vilja att hitta det normala i allt det abnorma. Alla vill leva så vanliga liv som möjligt. Le och skratta.”

Sondus bor i Gaza City med tre systrar och två bröder. Familjen har som många andra i Gaza en svår ekonomisk situation, men tack vare stipendium kan hon studera på universitetet. Hon läser engelska och vill jobba som lärare. Den största utmaningen med att studera under ockupation är att inte kunna lämna Gaza, att vara instängda. Många mår mycket psykiskt dåligt.

”Vi har två val. Att bara sitta och se på och ge upp. Eller att kämpa, bygga våra liv efter bästa förmåga. Vi väljer alltid det senare. Vi tror att vi en dag kommer att bli fria, att vi blir av med våra kedjor. Vi utbildar oss för detta”

Universitetet är som ett andra hem för Sondus, en plattform där hon kan uttrycka sig och vara sig själv.

”Förra året fick jag träffa en delegation från Norge och nu er. Jag tycker om att representera universitetet och Palestina för internationella besökare”.

Sondus önskar och tror att det palestinska folket en dag ska få den värdighet de vill ha och har rätt till och hon påpekar flera gånger att folk här har hopp och utrymme för glädje i sina liv.

Hasan, 20 år, Gaza City

Hasan känner sig trygg i Gaza. Trots bomber och drönare i luften. Under sju år bodde han i Australien, men då gick han inte ut efter klockan tio på kvällen eftersom han inte kände sig trygg och säker där. Därför vill han bo i Gaza hela sitt liv, men ett öppet och fritt Gaza.

”Trots drönare i luften och rädslan för

nya bomber, är jag tryggare här. Det beror på människorna. Alla ställer upp för varandra i Gaza.”

Under åren i Australien studerade Hasan på universitetet i Melbourne och tycker att Islamiska universitetet är väldigt likt, men det är mindre och mycket bättre. Sammanhållningen är fantastisk. På fritiden är han engagerad i engelska klubbar och är med och ordnar temakvällar kring poesi och konst.

”Jag är intresserad av media och tycker att det saknas mycket i palestinsk media och jag är kritisk mot mycket av rapporteringen härifrån i internationella nyhetskanaler. Många gånger används fel ord och uttryck. Jag vill vara med och utveckla mediet arbetet på engelska. Jag vill bli en röst för Gaza”.

Shorooq, 21 år, Deheise flyktingläger Betlehem

Shorooq går på Bard College som är en del av Al Quds-universitetet där utbildningen ges i samarbete med Bard i USA. Det innebär att studenterna lär sig flytande engelska och att de får en dubbel examen, en från Palestina och en från USA. Shorooqs båda föräldrar är arbetslösa och hon har vuxit upp under svåra förhållanden i flyktinglägret Deheise. Tack vare hundra procents stipendium kunde hon börja studera på universitetet.

”Första året var väldigt svårt, det var en helt ny miljö för mig jämfört med flyktinglägret. Men sen förändrades jag som person. Jag utvecklades och började se saker på nya sätt.”

Shorooq strålar av självsäkerhet när hon berättar om studierna i statsvetenskap och att hon gått flera kurser i ledarskap. Under ett år praktiserade hon i Frankrike. Nu är hon en förebild för andra unga tjejer i lägret.

”Folk lever under mycket svåra förhållanden där. Det är fattigt och varje natt kommer soldaterna. Det är vardag att höra ljudbomber och skottlossning. När jag kom ut från lägret kände jag mig trygg för första gången och när jag kom hem från Frankrike såg jag det med andra ögon. När du bor i lägret vet du att du kan dö när som helst.”

Bara att ta sig till universitetet är en utmaning när man lever under ockupation.

”Ibland på vägen hit ser det ut som en krigszon i lägret där det varit sammandrabbningar mellan unga som kastar sten och soldaterna som skjuter tårgas och ibland skarpt. Då finns det inga taxibilar så jag får gå och blir alltid stoppad av soldaterna i vägsparren i Abu Dees. Det är en hemsk känsla. Ibland får vi vänta i timmar på att få passera, ibland

räcker det med att vi visar våra ID-kort. Om vi vill till Ramallah eller någon stad på Västbanken har vi bara en väg att välja och ibland stänger Israel den. Då känns det som att vi bor i ett stort fängelse.”

Möjligheten att få åka till Frankrike och representera Palestina väckte mer smak. Nu drömmer Shorooq om att bli ambassadör. Hon älskar tanken på att bygga samarbeten mellan länder och vara en röst för Palestina i världen.

Aya, 23 år, Gaza. Bor nu i Ramallah

Aya är född i Gaza, men när hon var åtta tvingades familjen flytta till Västbanken. Det var 2006, året då hennes pappa arresterades av den israeliska armén och sattes i fängelse. Aya berättar att han var aktiv inom Fatah och jobbade för palestinska myndigheten när han greps. Nu besöker hon och familjen honom i fängelset, men de har aldrig haft någon riktig pappa-dotter-relation. Mest känner hon honom från fotografier. Snart ska han frigges, men får då inte stanna i Palestina utan ska utvisas. Aya förbereder sig för att flytta utomlands genom att studera på Bard College.

Aya vill bli journalist och jobba med TV och när hon nu pratar flytande engelska ökar chanserna att få drömjobbet på en internationell tv-kanal. Hon läser statsvetenskap också och tycker att det är viktigt, eftersom allt i Palestina är politik.

”Jag älskar universitetet, det är fantastiskt här. Vi är som en stor familj, alla känner alla och jag får mycket hjälp och stöd här när saker är svåra.”

Aya drömmer om ett fritt Palestina, att de ska få en egen flygplats som de kan resa ifrån.

”Att vi utbildar oss är enda sättet att få vårt land tillbaka”.

Imad, 22 år, Hebron

Imad har studerat medicin i fyra år på Al Quds-universitetet och 2020 är han färdig läkare. Efter det tredje året blev han som många andra studenter arresterad och satt i fängelse i ett år, men återupptog studierna direkt när han släpptes. Han säger att det är viktigt för unga palestinier att studera, att det är det enda sättet att utvecklas på.

”Jag vill utbilda mig till doktor för att göra bra saker för Palestina, framför allt hjälpa fattiga”.

Enligt Imad är den största utmaningen med att utbilda sig under ockupation, svårigheten att röra sig fritt inom Palestina. I hans fall mellan Hebron och Abu Dees.

”Jag måste passera flera vägspärrar och eftersom jag finns i arméns register då jag suttit i fängelse, så stoppar de mig alltid extra länge. Ibland håller de mig kvar i över en timme och jag är nervös att de ska arresterar mig igen. De arresterar studenter hela tiden, det räcker att ha skrivit en uppdatering på facebook som kritiserar ockupationen. Eller egentligen behövs ingen anledning alls”.

Imad drömmer om att åka utomlands för att studera vidare, men sen vill han tillbaka.

”Att utbilda sig är ett sätt att göra motstånd mot ockupationen. Vi får en starkare röst och kan nå ut till omvärlden.”

Text och foto: Anna Wester

Ahed och Muhammed Bakers söner dödades av en artillerigranat när de lekte på stranden sommaren 2014.

Ingen rättvisa för Gazas barn

DET VAR KRIG i Gaza, men det var sommar och de var trots allt barn. Åtta pojkar från en av Gazas stora fiskarfamiljer, Baker, hade under ett avbrott i striderna 2014 gått ned till stranden för att spela fotboll och leka kurragömma bland de skjul som fiskarna använder för att förvara sina nät. De kunde inte veta att den israeliska flottan hade fått syn på dem. Den första granaten dödade Ismail, 10, som sprungit iväg för att hämta en boll som farit iväg. De övriga pojkarna började springa i riktning mot hotellet Al Deira. De var nästan framme när nästa granat exploderade och dödade Muhammed, 11, Zakarias, 7, och Ahed, 10 – mitt framför ögonen på de journalister som kommit till Gaza för att bevaka kriget, och som satt på hotellterrassen och arbetade. Det var tydligt att den som avfyrat den första projektilen hade siktat på de flyende pojkarna.

Tre år har gått när vi på årsdagen av deras barns död möter Ismails pappa

Muhammed, och Ahed, pappa till Zakarias och farfar till Ahed, i deras hem i Gaza City, men deras smärta är nästan lika rå som den var då, när de höll sina sönderslitna barns kroppar i sina armar.

– Varje gång jag går till stranden spelas allt upp igen, som en film, berättar Muhammed. Jag minns hur jag fann dem på sjukhuset, täckta av blod.

– Varför gjorde de det, frågar Ahed, säkert för tusende gången. Han menar israelerna. De måste ha sett att det bara var barn.

Men även om pojkarna Baker förmodligen var krigets mest uppmärksammade palestinska offer, tack vare de journalister som blev vittne till händelsen, var de långt ifrån de enda. Av de mer än 2 200 som dödades under de 50 dagarna som Israels attack pågick var 500 barn. Av dem var 180 under 5 år, enligt B'Tselem.

Enligt israeliska soldater som slogs i Gaza var de många civila dödsoffren ingen slump, eller ett utslag av "stridens

hetta", utan resultatet av en systematisk och medveten policy som gick ut på att det var tillåtet att göra nästan vad som helst för att skydda israeliska liv. I praktiken innebar det att soldaterna hade order att skjuta på allt som rörde sig, utan att ställa några frågor och utan att behöva försvara sitt handlande. Det framkom i en samling med vittnesmål från soldater som deltagit i operationen som släpptes efter kriget av den israeliska människorättsorganisationen Breaking the Silence. I den kan man till exempel läsa att "instruktionerna var att skjuta omedelbart. Vilka du än fick syn på – om de var beväpnade eller obehäpnade, det spelade ingen roll. Instruktionerna var tydliga. Vilka du än möter – skjut för att döda. Det är en uttrycklig order."

"Människor som tittar ut genom ett fönster – för att uttrycka det milt: de kommer inte att se något mer", berättade en annan soldat. "Du ser en person och om stridsvagnsbefälet tycker att han ver-

Foto: Anna Wester

kar misstänkt öppnar du eld. Du ber inte om auktorisation, för ingen kommer att be om en förklaring. Det känns inte det minsta konstigt för det var vad vi gjorde i nästan varenda strid vi var med om.”

I den stämning som rådde i den israeliska armén – och med de order som getts – var det med andra ord garanterat att misstag skulle begås, misstag som möjliggjordes av den fullständiga likgiltighet inför palestinska liv som gjorts till officiell israelisk policy, och som skulle komma att få fruktansvärda konsekvenser för Gazas befolkning.

Men familjen Baker tror inte att det var ett misstag som dödade deras pojkar. Ahed är övertygad om att Israel sköt med avsikt, och att de gjorde det eftersom även unga palestinska pojkar en dag kommer att vara stora nog för att kunna bära ett vapen. Även om han är nogg med att betona att det inte är det som han uppfostrar sina barn till.

– Jag vill att de ska leka och gå i skolan. Det faktum att ingen har ställts inför rätta för mordet på deras barn har gjort familjens sorgearbete ännu svårare. Muhammed och Ahed, och Aheds fru

Sharifa, har svårt att förstå hur hela världen genom den samlade presskåren kunde bli vittne till attacken, och ändå fick det inga konsekvenser för Israel.

– Varför är palestinska liv så billiga, vill Ahed veta. Världen såg våra barn dödas men ingen brydde sig. Om någon dödade en katt på gatan skulle de se till att gärningsmannen straffades, så varför får vi aldrig någon rättvisa? Varför står Israel alltid över lagen?

Israels armé gjorde en egen undersökning av händelsen, men lade ned den efter ett år. Precis som i fallet med alla andra civila som dödades i Gaza 2014 lade Israel skulden på Hamas: strandskjulen där pojkarna lekte användes i själva verket av ”Hamas flotta”, hävdade Israel. Ytterst få israeler har under den 50-åriga ockupationen ställts inför rätta för krigsbrott, och de som fått reprimander för att brutit mot arméns regler under Gazaoperationerna har bara gjort sig skyldiga till lindriga brott, som stöld.

I Gaza ger man ändå inte mycket för israelisk rättvisa. Familjen Baker vill att Israels handlingar i kriget ska granskas av den internationella domstolen i Haag. De önskar att de själva hade råd att anlita advokater.

– Om det fanns någon internationell rättvisa skulle Israel bli fällt, konstaterar Muhammed. Det fanns vittnen.

Catrin Ormestad

”Israel har skapat en ny generation av fiender.”

Foto: Anna Wester

PSYKOLOGEN HASAN ZEYADA förlorade sin mamma, sina tre bröder, sin svägerska och 12-åriga brorson när familjens hus bombades av Israel i juli 2014. ”Det har inte gått en enda dag då jag inte har tänkt på dem”, berättar Hasan, när vi möter honom på hans kontor i Gaza City.

Hela hans liv förändrades, den där juldagen. Psykologen blev själv patient när

han var tvungen att bearbeta sorgen över alla han förlorat. Med halva sin familj utplånad var det han som fick ta över försörjningsansvaret. Elva barn blev utan föräldrar. Men att se till att alla hade någonstans att bo och något att äta var den enklaste biten, enligt Hasan. Det svåraste var allt det andra. Sorgen som aldrig helt försvinner, trots att livet på något sätt går vidare. ”Det går inte att ersätta någon av dem. De var unika individer. Men på något sätt måste vi fortsätta framåt.”

Som psykolog på Gaza Community Mental Health Programme (GCMHP) arbetar han varje dag med krigets efterräkningar. De återkommande attackerna – 2008–2009, 2012 och 2014 – har satt sina spår hos Gazas belägrade befolkning. ”Ett barn som är i 9–10-årsåldern

har upplevt tre krig”, konstaterar Hasan. ”Israel har skapat en ny generation av fiender.”

Unicef uppskattade att 373 000 barn i Gaza skulle behöva psykosocial hjälp efter kriget 2014. Enligt WHO har var femte Gazabo psykiska problem efter 2014. Men psykologerna på GCMHP tror att siffrorna egentligen är högre eftersom de klaustrofobiska förhållandena i Gaza – blockad, överbefolkning, fattigdom, världens högsta arbetslöshet, tilltagande miljöförstöring – sätter ytterligare press på befolkningen.

”Roten till allt som händer i Gaza är ockupationen”, säger Hasan. ”Utan en politisk lösning kommer ingenting att förändras.”

Catrin Ormestad

”Efter 13 år fick jag honom, men nu är han borta.”

Karima Rayyan, 55. Gaza.

HON HETER KARIMA, men helst kallar hon sig Umm Rami, i enlighet med arabiska kvinnors sed att ta sin förstfödde sons namn. Men för henne betyder moderskapet nog mer än för de flesta. Hon hade ju försökt så länge att bli med barn – i tretton långa år! – innan han äntligen kom. Hennes Rami. Med sina bruna ögon och sin bleka hud, som fick honom att se mer europeisk ut än arabisk. Efter det att han fötts försökte de ge honom ett syskon; Karima sålde sina juveler och hennes make Fatih tog ett lån för att de skulle ha råd med behandlingarna, men Karima blev aldrig gravid igen. Rami var det enda barn hon fick, och för henne var det nog, att vara mamma till honom.

När han råkade ut för en olycka som femåring fick hon en hemsk föraning om att något en dag skulle hända honom, något värre, som skulle ta honom ifrån henne. Kanske var det den känslan som gjorde att hon lät honom gifta sig redan som 17-åring, trots att hon egentligen visste att det var för tidigt. Karima ville ha barnbarn, och hon ville att han skulle få leva sitt liv, så mycket han bara kunde.

När Rami som ung man visade sig intresserad av fotografering öppnade hon och Fatih en fotostudio åt honom och hans fru Zinat, så att det unga paret skulle ha en trygg och säker försörjning. Men för Rami var det inte nog med att fotografera barn och bröllop, han ville bli journalist. ”Han sa att han ville berätta sanningen”, minns Karima. Men i Gaza är sanningen ofta blodig, och farlig. Under Israels stora militäroffensiv sommaren 2014 började Rami arbeta som fotojournalist. Karima har inte ord för att beskriva hur fruktansvärda de där sommarveckorna var, eller hur hon oroades sig för Rami, när han varje morgon gav sig ut för att dokumentera förödelser. I likhet med många andra familjer i Gaza bodde de tillsammans under kriget. Det rum vi sitter i, vardagsrummet i familjen Rayyans lilla lägenhet i Gaza City, var där Rami och hans lilla familj bodde. ”Han sov på den här soffan”, förklarar Karima och stryker ömt med handen över de mönstrade dynorna.

Den sista gången hon såg honom höll hon fortfarande på med sina morgonböner. Rami hade ätit frukost och var på väg ut, men han stannade till på väg till dörren och nöp henne retfullt i kinden. ”Var inte orolig, mamma”, sa han. ”Om jag ska dö är det för att det är mitt öde.” Sedan gick Rami.

Karima påstår att hon var full av förningar den dagen. Den 30 juli 2014. Hon ringde honom gång på gång och försökte få honom att komma hem till lunch, just för att hon kände på sig att något skulle hända, och när hon lade sig ned för att vila efter maten drömde hon att hon såg sig själv i svepning. Och kanske dog verkligen en del av henne den dagen, för när hon vaknade på eftermiddagen nåddes de av beskedet att Rami skadats.

Fatih begav sig genast till Shifasjukhuset. Poliserna som vaktede ingången ville först inte släppa in honom men han knuffade sig förbi dem och började springa mellan sängarna för att leta efter sin son. Men känslorörelsen blev för mycket och han svimmade. När han vaknade fick han veta att Rami var död. En journalist som följt med honom i ambulansen kunde berätta vad som hänt. En israelisk missil hade slagit ned på en marknadsplats i Shuja'iyya. Minst 16 hade dödats och 150 skadats. Rami hade varit en av de skadade, men avlidit på väg till sjukhuset. Han blev bara 25 år gammal.

Det var på bårhuset och inte i en sjukhussäng som Fatih till slut fick se sin pojke. Karima verkar ännu inte riktigt ha förstått att han verkligen är borta. Tre år senare väntar hon fortfarande på att han ska komma in genom dörren. ”Jag lämnar den öppen på natten, ifall han ska komma tillbaka.”

Men mitt i chocken insåg Karima att hon måste ta sig samman. Rami och Zinat hann få fyra barn tillsammans, och de behövde någon som tog hand om dem. Den äldsta av flickorna, 8-åriga Shahed, kommer in genom dörren bärande på en bricka med små gröna 7-uppflaskor. Hon tar oss artigt och lite blygt i handen innan hon springer ut igen, men snart tittar hennes lillasyster in. Så har Karima till slut huset fullt av barn. Men det har inte fått henne att sluta sakna sitt enda, sin Rami.

”Efter 13 år fick jag honom, men nu är han borta. Han gav mig fyra barn. Ske Guds vilja.”

”De barn som kommer att dö i nästa krig kan vara mina.”

Alaa Hammouda, 27 år. Gaza.

ALAAS TREÅRIGA DOTTER Maria vill aldrig vara utan sin mor. ”Till och med när hon sover vill hon ligga med kinden mot min axel, eller sticka in sina fingrar i mitt hår.”

Marias äldre syster Salma var aldrig på det viset, så till slut frågade Alaa en psykolog vad ”mammigheten” beror på. Hon fick till svar att det starka bandet mellan henne och Maria hade skapats under Israels stora militäroffensiv 2014, då Alaa var höggravid. ”Psykologen sa: ni tillbringade de 50 dagarna tillsammans, det är klart att hon har svårt att släppa dig!”

Alaa jobbade med journalister den sommaren och utsatte sig för stora risker, men det enda hon kunde tänka på var att hon inte fick föda under kriget. Vattnet gick bara några dagar efter eldupphöret, och Maria kom till världen – tydligen inte helt utan minnen från sina sista dramatiska veckor i livmodern. Nu är Alaa gravid igen, denna gång med en pojke, och nu under en annan sorts kris: på grund av rivaliteten mellan Fatah och Hamas (och Israels blockad) har Gaza bara el ett fåtal timmar per dygn. Alaa vankar runt i den fyrtiogradiga hettan, och för att kyla ned sig duschar hon flera gånger per natt – ibland med flaskvatten, eftersom pumparna inte heller fungerar. Hon säger att situationen i Gaza bara blir värre och värre. ”Vi har levt i tio år under belägring, och vi har förlorat hoppet. Vi väntar och väntar, men det kommer aldrig någon förändring. De unga här vill bara ha en chans: att få resa, se världen, hur andra människor lever. En hel generation växer upp som inte har en aning om hur det ser ut på andra sidan muren.”

Det enda människorna i Gaza vill ha är ett normalt liv, betonar Alaa. ”Vi ber inte om mycket, bara om rätten att leva i fred och frihet, och utan rädsla för ett nytt krig. Vi tänker aldrig på framtiden, bara på de närmaste dagarna.”

Ändå är det svårt för henne att inte tänka på det liv som väntar hen-

nes döttrar. Samtidigt vet hon att hon för deras skull måste hålla modet uppe och försöka ge dem en optimistisk livshållning. Om hon gick omkring och var arg och bitter skulle det påverka Maria och Salma, och kanske även han den lille, pojken som ännu ligger och skvalpar i värmen och tryggheten i hennes mage. Kanske har han, precis som Maria, redan börjat ana vad det är för värld som väntar därute, och att ett hårt öde väntar den som råkar födas som palestinier.

”Jag vet att det kommer ett krig till, jag vet bara inte när, eller hur. Kommer vi att bombas igen? Kommer vi att dödas? De barn som kommer att dö i nästa krig kan vara mina.”

”Det finns många anledningar att känna sig hoppfull i Gaza.”

Yasser Abu Jamea, 43. Gaza.

”FÖRSÖK ATT INTE bara fokusera på allt som är dåligt i Gaza, det är viktigt att hålla hoppet uppe”, säger Yasser, och hans varma, leende blick blir för ett ögonblick allvarlig, nästan sträng. Som psykolog och verkställande direktör på GCMHP vet han hur viktigt det är att aldrig förlora tron på framtiden. Och det finns många anledningar till att känna sig hoppfull i Gaza och Palestina, menar han. Som exempel tar han barnen och ungdomarna som fortfarande utbildar sig, som fortfarande vill utmärka sig. De allra flesta lever fortfarande med trauman efter kriget, men det hindrar dem inte från att drömma, att planera sina liv. ”Kom bara efter slutproven och se hur nedslagna de med dåliga betyg är – då förstår du att de måste ha haft höga förhoppningar”, säger Yasser. Och hos de studenter som lyckats möter man lika mycket energi, glädje och framtidstro som någon annanstans i världen, trots att chanserna att Gazaungdomarna ska få jobb efter studenten är små. Ändå är Gazas nio universitet och college fulla. De är det, eftersom de unga fortfarande har hopp om att någonting, en dag, kommer att förändras. Det har också affärsmännen, som efter varje israelisk invasion bygger upp de fabriker som bombats, de odlingar som skövlats och de varulager som bränts ned. Längs Gazas stränder byggs nya hotell, och i Gaza City har en liten galleria öppnat, vars rulltrappor, juicebar och modebutiker tillfälligt kan få palestinerna att glömma att de faktiskt är fångar i världens största utomhusfängelse.

Yassir liknar hoppet vid en växande planta. ”När du sätter frön måste du se till att de har ljus och vatten. Det är likadant med människor. Det är så de återhämtar sig, och det är så de får kraft att fortsätta kämpa. Tillsätt vatten och ljus!” Det internationella stödet är mycket viktigt för att Gazas hopp inte ska dö, betonar han. Solidaritetsgrupper som tror på palestiniernas sak och som vet att den är rättvis. Men kommer palestinerna någonsin att få rättvisa?

Yasser tvekar inte. ”Ja. Så småningom.”

”Vatten är liv.”

Maher Najjar, 50. Gaza.

FÖRSTRÖTT, MEN OCKSÅ lite generat, sträcker sig Maher, efter asken med pappersservetter och torkar sig i ögonen. Det var när han försökte beskriva vattensituationen i Gaza som hans ögon fylldes av tårar. Maher är vice generaldirektör på Coastal Municipalities Water Utility (CMWU), den organisation som är ansvarig för Gazas vatten och avlopp. Trots att han vet att den nuvarande situationen inte är hans fel, att han och hans kollegor gör så gott de kan under de omständigheter som råder och med de resurser de har, är det med förtvivlan som han konstaterar att en femtedel av befolkningen bara har rinnande vatten var femte dag, och då bara under några timmar. Och det vatten som kommer ur kranarna är egentligen inte tjänligt. Bara 3 procent av Gazas vatten kan anses som okej att dricka – resten är så förorenat av saltvatten och avlopp att det enligt WHO:s standard inte är lämpligt för människor. Vattensituationen i Gaza har alltid varit ansträngd på grund av det torra ökenklimatet och den överbefolkning som orsakades inte minst av flyktkatastrofen 1948. Samtliga palestinska byar i södra Israel – från Jaffa till

Gaza – tömdes på sin befolkning, före och efter kriget som följde på Israels utropande. De allra flesta flydde till Gaza där de fortfarande är kvar, sjuttio år senare.

Men de senaste åren har läget blivit ännu värre. Stora delar av Gazas infrastruktur förstördes under Israels stora militäroperationer 2008–2009 och 2014. Somligt har ännu inte kunnat repareras, bland annat på grund av de restriktioner som Israel lagt på import av byggmaterial och teknisk utrustning.

I likhet med nästan alla vi möter i Gaza är Maher trött. Trött på de enorma utmaningarna, trött på att aldrig hinna ikapp, trött på att deras bästa aldrig är nog. ”Problemet är att varje år står vi inför en helt ny kris: krig, sanktioner, elavbrott, bränslebrist. Vi känner att våra ansikten är mer fårade än de borde vara.”

Själv ser han äldre ut än sina 50 år. Maher är lika gammal som ockupationen. Han föddes bara några månader före den israeliska invasionen. Hans mamma gömde honom i en källare när bomberna föll. Han har tidvis bott utanför Gaza men alltid kommit tillbaka. Det är först den senaste tiden han har börjat

fundera på om det kanske är dags att ge sig av igen. Denna gång för gott. ”Här-omdagen kom jag på mig själv med att tänka: jag kanske borde åka härifrån i alla fall? Vi badar i avlopp, äter grönsaker som vattnats med avlopp, fisken är förgiftad – hur länge kan vi fortsätta så här?” Inte så länge, enligt FN. 2012 varnade UNRWA för att Gaza inte längre skulle vara beboeligt 2020, bland annat på grund av ett kollapsande grundvattenssystem. Tidigare under sommaren gick FN ut med en ny varning, om att levnadsförhållandena försämrats snabbare än man trott och att situationen i Gaza kanske redan blivit oförenlig med mänskligt liv. Maher tvivlar inte på att vi verkligen ser slutet på Gaza. ”Vi kommer att dö. Om vi inte längre kan vattna våra odlingar, vad ska vi äta? Vad ska vi dricka?”

Men för sin egen del känner han att han fortfarande gör nytta. Till och med under kriget 2014 lyckades CMWU fortsätta sitt arbete, att förse människorna i Gaza med vatten, även om det kom med ett pris. De förlorade elva av sina anställda under de 50 dagarna. Och nu tåras Mahers ögon igen, trots att han fortfarande ler. ”Jag känner varje morgon att det jag gör är meningsfullt. Vatten är liv.”

”Jag gillar att åka skateboard för då känner jag mig fri”

Faiza Batta, 17 år. Hajja

”JAG ÅKER SKATEBOARD för att det ger mig min frihet och får mig att känna mig speciell. Ingen annan i min by skejtar.”

Termometern visar 40 grader och det är inte många besökare i parken i Qalqilya den här förmiddagen. Men vid skateboardrampen är det full fart. Ett tiotal unga från stan och byarna omkring kör för fullt, oberörda av den kvävande värmen. Muhammed Othman står bredvid och delar ut vattenflaskor och tvingar åkarna att ta en paus i skuggan då och då. Han är en av grundarna av SkateQilya som har till syfte att stärka unga i Palestina och lära ut ledarskap och konst genom skateboard. Nu förbereder de för ett sommarläger som ska börja om några veckor, där Faiza kommer vara en av ledarna.

”Walls will not keep us from flying”, står det på tröjorna som SkateQilya tryckt upp till ungdomarna och det sammanfattar bra vad det handlar om. För precis som Faiza svarar alla samma sak på frågan varför de fastnat för skateboard – känslan av frihet och kontroll.

Faiza och de andra skulle vara där och åka varje dag om de bara kunde. När det är skola så blir det bara en dag i veckan, men ibland mer sällan än så eftersom de riskerar att inte komma igenom vägspärrarna på vägen. Qalqilya är helt omringad av muren, med bara en öppning som den israeliska armén kontrollerar.

Hennes föräldrar och vänner i byn Hajja är väldigt stolta över henne och flera andra har blivit intresserade att pröva på. Faiza önskar att alla byar i hela Palestina hade en egen ramp.

Förutom att utveckla skateboardåkandet, drömmer Faiza om att bli tandläkare. Hon planerar att studera några år i USA, men sen vill hon komma tillbaka och leva i Palestina. Det är där hon behövs, säger hon.

*Text och foto: Anna Wester och
Catrin Ormestad*

På 48 timmar förlorade Maisa sin son, sin make, sitt hem och sitt liv i Jerusalem:

Deporterade från Jerusalem

DE ISRAELISKA MYNDIGHETERNA gav inte ens Maisa Tamimi tid att packa lite kläder.

När hon kom till polisstationen i Jerusalem, dit hon kallats på förhör tillsammans med fyra av sina åtta barn, fick hon veta att hon måste bestämma sig genast: antingen fick hon följa med de äldsta barnen, som omedelbart skulle deporteras till Västbanken, eller också kunde hon återvända till sitt hem i Östra Jerusalem där hennes fyra yngsta barn väntade.

Det hade inte ens gått 36 timmar sedan hennes äldste son Fuad hade dödats, och Maisa rörde sig fortfarande som i en dimma av sorg och chock. Men hon tänkte tillräckligt klart för att veta att familjen på inga villkor fick splittras. Trots att hon har israeliskt uppehållstillstånd och rätt att bo permanent i Jerusalem valde hon att deporteras, med hela sin familj.

Tillsammans med sina två äldsta döttrar, Reem, 19, och Rose, 16, och sönerna Mahmoud, 15, och Muhammed, 14, kördes hon i en polisbil till Qalandiya, den största checkpointen mellan Västbanken och Jerusalem.

– De stod kvar och tittade för att försäkra sig om att vi verkligen gick genom checkpointen, berättar Maisa. Sedan åkte de.

MAISA TAMIMI, 41, sitter i en soffa i sin mammas hus, svept i en leopardmönstrad hijab, med de yngsta barnen klängande på sig. Över hennes axel, på ett förstorat fotografi, ler hennes syster Maitsun ett glittrande leende, som ett minne av bättre tider för familjen. Bredvid henne sitter mamman och lyssnar allvarligt när familjen än en gång går igenom den tragedi som drabbat dem. Maisas historia är ovanlig, även med palestinska mått mätt: inom loppet av 48 timmar förlorade hon sin förstfödde son, sin make, sitt hem och sitt liv i Jerusalem. Genom fönstret kan man se den mur som nu skiljer Maisa från hennes födelsestad.

Maisa växte upp i Gamla stan i Jerusa-

lem, men när hon mötte bagaren Al Kasaf från Bir Naballah, en palestinsk by nordöst om Jerusalem, ställdes hon inför ett dilemma. Eftersom Israel inte tillåter så kallad familjeåterförening måste hon antingen flytta till Västbanken och med största sannolikhet förlora sitt israeliska ID-kort, eller bo i Jerusalem, vilket skulle innebära att hennes make och de äldsta barnen tvingades vistas olagligt i Israel. De valde Jerusalem, och levde i mer än tjugo år med oron för att de skulle utvisas.

De hyrde en lägenhet i Issawiya i Östra Jerusalem. Al Kasaf jobbade som bagare. Deras äldste son Fuad fick också arbete på ett bageri, på Salah al-Din-gatan. Den äldsta dottern Reem gifte sig och fick barn och de båda yngsta, tvillingarna Omar och Amer, växte för varje dag. Det fanns glädjeämnen i vardagen och hopp om framtiden, trots att spänningen steg i Jerusalem. Det som många kallar för en tredje intifada hade brutit ut, med mestadels unga palestinier från Jerusalem och Västbanken som attackerade israeler med knivar och saxar, eller eldvapen.

DET LIV SOM Maisa försökt bygga upp åt sig krossades en kväll i mars när hon och hennes man satt och tittade på tv. På nyheterna fick de plötsligt höra sin äldste sons namn nämnas. Fuad hade utfört en terrorattack i Östra Jerusalem. Han hade skjutit en gränspolis på Salah Al-Din-gatan och när israelerna tagit upp förföljandet hade han skjutit ytterligare en polis, innan han själv dödades i skottväxlingen.

Maisa kunde inte tro att det var sant. Fuad blev ofta upprörd över saker han såg på nyheterna – hur israelisk polis vanhelgade al-Aqsa-moskén och dödade och misshandlade palestinier under ockupationen – och dagen innan hade han gått emellan när en polis trakasserade en kvinna på gatan där han jobbade. Men att han skulle gå så långt som att utföra ett terrordåd, det kunde Maisa inte tro.

Telefonen började genast ringa, när vänner och släktingar som också tittat på nyheterna hörde av sig till familjen. En av dem som ringde sa sig veta att Fuad inte alls var död utan bara skadad.

Foto: Anna Wester

Maisa Tamimis familj deporterades från Jerusalem när hennes son attackerade en israelisk polis. Det är vanligt att terroristers familjer straffas, bland annat rivs deras hus. I Knesset finns ett lagförslag som går ut på att Israel ska ha rätt att deportera terroristers familjer från Israel, Östra Jerusalem och Västbanken.

Al Kasaf satte sig genast i bilen för att ta reda på vad som hänt, och om möjligt försöka träffa deras son.

Det var sista gången Maisa såg honom.

När hon två dagar senare kom till polisstationen i Östra Jerusalem fick hon inte bara veta att hennes son verkligen hade dödats den där kvällen, utan att hennes man hade arresterats, misstänkt för att ha känt till sonens planer i förväg. Maisa var ensam med sina barn när den israeliska polisen kom för att göra husrannsakan, och när hyresvärdan ringde för att meddela att de skulle vråkas. Polisen hade varit hos honom också och sagt att familjen vistades olagligt i Jerusalem och måste bort.

Maisa anade vad som skulle ske, när kallelsen till polisförhört kom. Hon hade därför sett till att skicka sina fyra yngsta till deras farföräldrar på Västbanken, och de återförenades med sin mor

och fyra äldre syskon, ett par dagar efter deportationen. De delar nu ett enda rum i sin mormors lägenhet i Kufr Aqab. I de tre rummen bor dessutom Maisas bror och hans fru, och hennes syster Maitsun.

Genom fönstret syns bruna sandhögar, sopor, halvfärdiga hus, och muren.

KUFR AQAB ÄR ett av de samhällen som trots att det ligger på Västbankssidan av muren tillhör Jerusalem. Här bor framför allt palestinier som har israeliskt ID-kort men inte har råd att bo inne i staden. Klämda mellan muren och det palestinska området tillhör dessa områden de mest nedgångna och negligerade. Eftersom de ligger på utsidan av muren får de ingen kommunal service, som till exempel sophämtning, hälsovård eller skolor. Elavbrotten är många och tillgången till rinnande vatten sporadisk.

Maisas barn har varit tvungna att läm-

na sin skola i Issawiya trots att de ännu inte har kunnat börja i en ny på Västbanken, och familjen befinner sig nu i limbo. Maisa har inte ens kunnat begrava sin son. Som i fallet med många palestinier anklagade för att ha utfört terroråd vägrar Israel att lämna över Fuads kropp till familjen.

Maisa är fortfarande chockad efter de senaste dagarnas omvälvande händelser. Hon vet inte vad de ska ta sig till, och väntar bara på rätttegången mot hennes man, trots att hon vet att det kan dröja. Under tiden sitter hon här, i sin mammas trånga och stimmiga vardagsrum, med många frågor som rör sig i hennes huvud, de flesta om Fuad.

– Jag vet inte vad som fick honom att göra det han gjorde. Han sa aldrig någonting till oss. Han var precis som vanligt när han gick till jobbet den morgonen.

Catrin Ormestad

Den värsta krisen någonsin på Gazas barncancerklinik

Foto: Anna Wester

Muhammed Nafar, 10, vill bli ingenjör när han blir stor.

– **DET HÄR** är den svåraste krisen i Gaza på tio år. Vi har utstått krig och blockad, men detta är allvarligare.

Det säger dr Muhammed Abu Salmiya, läkare på Gazas enda barnsjukhus som erbjuder specialistvård till bland andra patienter med cancer. Han beskriver situationen på sitt kontor, men det är svårt att höra vad han säger, eftersom generatören utanför bullrar så. Bristen på el är en viktig bidragande orsak till den kris som Abu Salmiya – och nästan alla andra man möter i Gaza, sommaren 2017 – talar om.

Tidigare under våren fattade palestiniernas president Mahmoud Abbas flera kontroversiella och för Gaza ödesdigra beslut, bland annat att den Fatah-kontrollerade palestinska myndigheten i Ramallah ska sluta betala för den el som Gaza får via Israel. Syftet är att sätta press på det rivaliserande Hamas, som styr Gaza. Israeler skar då ned på den el som man levererar till Gaza, trots att man i egenskap av ockupationsmakt har ett ansvar för den humanitära situatio-

nen i Gaza. Situationen har ytterligare förvärrats av att elkablar från Egypten skadats i strider i Sinai, och av att Gazas eget kraftverk inte heller har kunnat producera någon el sedan april, på grund av bränslebrist. I stället för de 500 megawatt el som Gaza egentligen förbrukar per dygn får man nu klara sig med 70 megawatt. Detta har fått till följd att Gazaborna inte får mer än ett par timmars el, följt av mer än tjugo timmars mörkläggning, enligt ett rullande schema. Elkrisen påverkar varje del av samhället, men särskilt hårt har sjukhusen drabbats. De har känslig utrustning som behöver en stadig och pålitlig strömtillförsel, som till exempel dialysmaskiner och kuvöser. Och alla lider av hettan, personal såväl som patienter.

JAMIL ATRA, 42, från Deir al-Balah ligger på en brits i en av sjukhusets korridorer under ett öppet fönster, trots att den varma luften utifrån inte ger någon svalka i den nästan 40-gradiga julihettan.

Inte ens de som är döende kan få någon luftkonditionering. Jamil Atra lider av magcancer, som spridits till lungorna. Enligt läkaren på avdelningen finns det inte längre något som de kan göra för honom. De kan inte ens ge honom smärtlindring, eftersom det saknas morfin. Bristen på mediciner är ett annat stort problem för sjukvården i Gaza. Läke-medel och medicinsk utrustning omfattas också av Israels och Egyptens blockad av Gaza. Och nu har dispyten mellan Fatah och Hamas gjort att situationen blivit ännu värre. Dr Abu Salmiya visar upp en lista med 39 mediciner för patienter med cancer som inte är tillgängliga i Gaza, eftersom den palestinska myndigheten vägrar att skicka dem från Ramallah.

Man har även börjat säga nej till att täcka kostnaderna för patienter som behöver vård på israeliska sjukhus, eller låter helt enkelt bli att handlägga deras ansökningar. Enligt det palestinska hälsoministeriet i Gaza har detta kostat fem människor livet på två månader. Det

senaste offret var en treårig flicka med hjärtproblem som behövde en akut operation. Men hennes begäran om vård på ett israeliskt sjukhus besvarades aldrig av Ramallah.

Men även om palestinierna själva, genom sin inre splittring, har bidragit till den humanitära krisen i Gaza är det Israel som bär huvudansvaret. Gazas sjuka var långt före den nuvarande disparity mellan Fatah och Hamas en av de mest utsatta grupperna i det palestinska samhället. Det som är Gazas största problem är också sjukvårdens: ockupationen. Blockaden och de stängda gränserna, och Israels fullständiga kontroll över allt som förs in och ut ur Gaza.

I HELA GAZAREMSAN, hem för drygt två miljoner människor, finns till exempel inte ett enda sjukhus som kan erbjuda strålbehandling. Orsaken är att Israel inte tillåter radioaktiva preparat i Gaza. Detta drabbar nästan alla som diagnostiseras med cancer, eftersom de flesta

behöver någon form av strålbehandling. För kvinnor med bröstcancer innebär det till exempel att de ofta tvingas operera bort bröstet, något som de inte hade behövt göra om de kunnat få ordentlig behandling. I Gaza är det bara 30 procent av kvinnorna med bröstcancer som överlever de första fem åren, jämfört med mer än 85 procent i Israel. På grund av sjukvårdens begränsade resurser får patienterna ofta sin diagnos senare i Gaza. Det finns till exempel bara två mammografmaskiner i hela Gaza. Den tekniska utrustningen är mestadels gammal och sliten, och till och med medicinerna är föråldrade. I stället för de senaste preparaten får Gazaborna ofta hålla till godo med äldre, omoderna generationer av läkemedel.

Eftersom Gazas sjukhus inte kan ge patienterna all den vård de behöver måste de ofta resa till Jerusalem eller till sjukhusen på Västbanken eller i Israel – ibland även till Egypten, Jordanien eller Europa. Men de restriktioner som Israel

lägger på resor in och ut ur Gaza gäller även sjuka, till och med de som lider av livshotande sjukdomar. Mindre än 60 procent av patienterna med cancer som ansökte om att få lämna Gaza för vård fick tillstånd av Israel, konstaterar Världshälsoorganisationen WHO i en rapport från 2016. I rapporten granskar man i detalj vad som hände med alla som fått remiss till ett sjukhus utanför Gaza under två månader 2016. Resultatet blev att av 2 794 patienter (inte bara patienter med cancer) som ansökte om tillstånd i november det året beviljades bara hälften. I oktober sjönk andelen bifall till 44 procent. Av de 168 patienterna som nekades tillstånd var 13 barn och 13 personer över 60 år. 1 223 patienter, inklusive 323 barn och 130 gamla, fick aldrig något svar på sina ansökningar.

Men detta var 2016. Enligt den israeliska människorättsorganisationen Gisha har antalet tillstånd som Israel utfärdar sjunkit med 40 procent under 2017.

De som följer med patienterna, till

Foto: Anna Wester

Ghazal Zidan, 4, nekades tre gånger tillstånd att lämna Gaza när hon behandlades för sin njurcancer. Bara 60 procent av patienterna med cancer får lov att lämna Gaza för att få vård, enligt WHO.

exempel en mamma eller farmor om det gäller ett barn, måste också söka tillstånd, och nekas ofta. Det är inte ovanligt att sjuka utsätts för förhör när de passerar den israeliska gränsövergången Erez, det vill säga – den israeliska säkerhetstjänsten Shabak pressar dem på information när de är som mest sårbara, något som bland andra Physicians for Human Rights har kritiserat Israel för. Det förekommer också att Israel utövar utpressning, antingen mot patienterna själva eller mot deras anhöriga: villkoret för att de ska få tillstånd att lämna Gaza är att de blir kollaboratörer med ockupationsmakten.

SVÅRIGHETEN ATT LÄMNA Gaza har också gjort att läkarna och sjukvårdspersonalen fått svårt att vidareutbilda sig och skaffa sig specialistkompetens. Där finns till exempel inte en enda kirurg som har kompetens att operera cancer i lungorna eller bukspottskörteln.

Dr Abu Salmiya skakar bara på huvudet när han får frågan om vad han säger till patienterna med cancer som inte kan få hjälp, trots att hjälp finns att få, utanför Gaza.

– Jag vet inte vad jag ska säga. Det är svårt för personalen på sjukhuset.

Vad finns det egentligen att säga till någon som är döende, trots att behandling finns att få? Någon som skulle ha kunnat leva vidare, om han eller hon inte hade bott i Gaza.

Jamil Atra har fem gånger vägrats tillstånd att lämna Gaza, och hans cancer är nu långt framskriden. Han vrider sig av smärta i de fuktiga lakanen. Hans hustru Mary sitter tyst bredvid sängen, tillsammans med en vän till familjen. De har varit gifta i 21 år och har sex barn tillsammans, den yngste är bara 8 år, och för Mary är framtiden plötsligt mycket osäker.

– Du kan inte föreställa dig hur mitt liv är nu, säger hon tyst, utan att ta blicken från sin man.

I ett rum lite längre ned i korridoren sitter en liten pojke på en sängkant. Sjukhuset är i första hand en pediatrik klinik, och de flesta av de som vårdas här är barn. En keps döljer pojkens kala skalle och ett munskydd täcker halva hans ansikte. Det kan emellertid inte gömma hans ögon, som är vakna och intelligenta. Muhammed Nafar, 10, lider av akut leukemi. Han insjuknade i december förra året och har sedan dess fått en rad

Jamil Atra är döende i magcancer, men inte ens för de allra sjukaste finns någon lindring att få: sjukhuset har slut på morfin.

behandlingar. Han hade egentligen en läkartid i Jerusalem för två dagar sedan, men eftersom han inte fick något tillstånd kunde han inte resa. På frågan om han tycker att det är tråkigt att vara så mycket på sjukhuset och om han saknar sina kompisar skakar han på huvudet. Det enda som är viktigt nu är att bli frisk. När han blir stor vill han bli ingenjör.

På en stol vid sängen intill sitter Ghazal Zidan tillsammans med sin mamma Rasmiya. Ghazal har kastanjebrunt hår och stora, allvarliga ögon, vars blick är äldre än en fyraåring. Hon diagnostiserades med cancer i njurarna, som sedan spreds till lungorna. Den behandling hon fått har emellertid varit framgångsrik, säger läkarna. Snart är det dags att göra en skiktröntgen, så att de kan försäkra sig om att canceren verkligen gått tillbaka. Rasmiya hoppas att resultatet ska vara bra, alternativet vågar hon inte ens tänka på. Att börja om från början, med alla behandlingarna och resorna till Jerusalem. Hon berättar att hon har varit rädd under hela den tid som dottern varit sjuk. Tre gånger nekades Ghazal tillstånd att lämna Gaza. Rasmiya skakar förundrad på huvudet. Hon kan inte förstå hur israelerna resonerar.

– Hon är ju bara en baby.

FÖR EN ANNAN patient, en 13-årig pojke med aggressiv leukemi, är det redan försent. Han har väntat en månad på att resa till ett sjukhus där han kan få

behandling, men nu har hans lungor börjat fyllas med vätska och han är inte längre vid medvetande. Hans läkare tror att han kan ha fått en blödning i hjärnan.

– Vi förlorar patienterna innan de fått sina tillstånd.

Hans kusin, som rullat ut en madrass på golvet, berättar att pojken i sängen heter Baha Aradi, kommer från flyktinglägret Nusseirat och att han älskade att spela fotboll. Älskar. Baha lever fortfarande, men förmodligen inte länge till.

Catrin Ormestad

Amos Oz om Israel 50 år efter Sexdagarskriget:

”Ockupationen har blivit en naturlig del av livet”

Foto: Ur Censored Voice.

”De sa aldrig ’låt ingen komma undan’, men de sa ’visa ingen nåd’. Befälhavaren sa att vi skulle döda så många som möjligt.” ”Många gånger tillfångatog vi män, ställde upp dem och bara dödade dem.” ”Ingen av oss, Avinoam, Zvika, Yitzhaki var mördare. I kriget blev vi alla mördare.”

DET ÄR ORD som skulle kunna vara hämtade ur någon av *Breaking the Silences* rapporter om Israels invasioner av Gaza, men i själva verket handlar de om Sexdagarskriget 1967.

”Jag imponerades av hur lugn jag var när jag sköt”, beskriver en veteran hur han mejade ned egyptiska soldater. ”Det kändes som om jag var i en nöjespark.”

Rösterna finns samlade i dokumentärfilmen *Censored Voices*, som består av vittnesmål från soldater som tjänstgjorde i Israels armé under kriget. Det var för-

fattaren Amos Oz som veckorna efter krigsslutet reste runt mellan kibbutzer i Israel med en gammaldags rullbandspelare och övertalade veteranerna att berätta om sina upplevelser.

Den bild som de gav av kriget skilde sig skarpt från den officiella historieskrivningen, där kriget utmålades som en triumf – en Davids heroiska seger över Goliat – och de hemvändande soldaterna som hjältar. Israel hade trots allt vunnit en förkrossande seger över de numerärt sett överlägsna arabiska arméerna. I stället för att gå mot en andra Förintelse, som många trott under den spända uppladdningen till kriget, hade den unga judiska staten tredubblat sitt territorium.

I Israel befann man sig efter Sexdagarskriget i ett tillstånd av nationell yra. Familjer gjorde utflykter till de så kallade ”befriade områdena” för att besöka

judiska helgedomar i Jerusalem, Hebron och Betlehem. Generaler fick status av filmstjärnor.

Men det fanns också ett fåtal som varnade för att Israel i själva verket hade vunnit en Pyrrhusseger; att ockupationen av de palestinska områdena skulle komma att urholka Israel, moraliskt och mänskligt. En av dem var Amos Oz, som med sin bandspelare reste runt och samlade in skildringar av de övergrepp och krigsbrott som de israeliska soldaterna hade begått. Den militära censorn tog emellertid bort två tredjedelar av vittnesmålen och det var bara ett fragment av historierna som kunde publiceras i bokform.

Det skulle dröja till 2015, då filmaren Mor Loushy lyckades få tag på originalinspelningarna och samla dem i *Censored Voices*, innan israelerna fick veta vad som utspelat sig under de sex dagarna. I

filmen, som spelades på filmfestivaler världen över, får man bland annat se de nu åldrade soldaterna lyssna till sina egna röster när de beskriver godtyckliga avrättningar av fångar, massakrer, och evakueringar av byar som påminde dem om nazisternas behandling av Europas judar. Och många av dem uttrycker oro inför den väg som Israel nu har slagit in på – farhågor som enligt den israeliska freds rörelsen nu har besannats.

Hur Israel har fördärvats av ockupationen märks framför allt på hur de unga betar sig, säger Amos Oz när han tar emot oss i sin och hustrun Nillys lägenhet i Tel Aviv, några veckor före Israels firande av 50-årsjubileet av Sexdagarskriget.

– En 19-årig pojke kan fatta beslut på liv och död om en gammal kvinna i en by på Västbanken. Ska hon åka till sjukhuset i dag eller ska hon bli tvungen att vänta några dagar – det är upp till honom att bestämma. Det är orättvist mot den här pojken. Det är korrupperande att vara Gud allsmäktig i en liten by när du är 19 år gammal. Jag vet inte om jag skulle ha kunnat klara det provet när jag var 19. Det vet jag faktiskt inte.

En viktig anledning till att ockupationen har kunnat fortgå så länge är att Israel inte behöver betala något verkligt pris för att man håller 4,5 miljoner människor under militär kontroll, utan medborgerliga rättigheter. Spridda terrorattacker inträffar fortfarande, men inga bussar exploderar längre och israelerna behöver inte känna någon rädsla när de går på marknaden eller sitter på ett café. De raketer som Hamas sköt mot städer i Israel under de stora militäroperationerna i Gaza orsakade liten materiell förstörelse och relativt få dödsoffer. Trots bojkottrörelsens ansträngningar att isolera Israel har man utmärkta

förbindelser med de flesta länder i världen, diplomatiska såväl som ekonomiska. Livet är på det hela taget mycket bra i Israel, och det ger inte regeringen någon verklig motivation att bryta status quo.

– Situationen försämras eftersom det finns två generationer av israeler som kommit att betrakta ockupationen som en naturlig del av livet. De kan leva med den, konstaterar Amos Oz.

I utlandet är han den som kanske mer än någon annan har kommit att representera den israeliska vänstern. Hans opposition mot ockupationen 1967 var inledningen på ett livslångt engagemang i Israels freds rörelse. Tillsammans med författarkolleger David Grossman och A B Yehoshua har han ofta kritiserat den israeliska regeringen och uppmanat dem att dra sig tillbaka från de ockuperade områdena. Han fick en gång frågan av Shimon Peres om han skulle vara intresserad av att efterträda honom som ledare för Labourpartiet.

– Han kände mig inte, förklarar Amos Oz med ett ironiskt grin. Om han hade gjort det skulle han aldrig ha föreslagit det. Jag har ett fysiskt handikapp. Jag kan inte uttala orden ”inga kommentarer”. Hur skulle jag kunna bli en politiker? Jag känner mina svagheter.

Ändå kan han inte låta bli att fantisera.

– Om jag var Israels premiärminister skulle jag lyfta på luren och säga att jag är redo att acceptera grundförutsättningarna – alla vet vilka de är – och att jag vill åka till Ramallah och tala till det palestinska parlamentet. Och jag skulle åka dit och jag skulle tala om Deir Yassin [den mest kända av de israeliska massakrerna på palestinier i samband med att Israel bildades 1948], och om Nakban [”katastrof” på arabiska – palestinernas förlust av sitt hemland]. Jag skulle börja med

det. Och jag skulle säga att ja, jag känner er smärta och jag förstår tragedin och orättvisan och jag är redo att göra allt jag kan för att ställa det tillrätta – utom att begå självmord. Och sedan skulle vi ta det därifrån och tala om allt det praktiska, om de två staterna, hur de ska kunna existera sida vid sida. Men jag skulle börja med det som är den israelisk-palestinska konfliktens Tjernobyli – Nakban.

Med sina 78 år tillhör Amos Oz den äldre generationen av israeler som präglats starkt av Förintelsen. Han är sionist och ber inte om ursäkt för det. En gemensam stat för israeler och araber är för honom otänkbar. Han vägrar att stödja bojkottrörelsen, han stod bakom Israels invasioner av Gaza 2008–2009 och 2014 – han tycker till och med att muren ska finnas kvar, men att den ska flyttas till den riktiga gränsen mellan Israel och Västbanken. Inte heller går det att sätta likhetstecken mellan sionism och kolonialism, anser han.

– Mina föräldrar kom inte till det här landet för att bli rika. Om de var kolonialister var de i så fall historiens mest korkade kolonialister. De kom till ett fattigt land, de hade inte ens för avsikt att utnyttja den billiga inhemska arbetskraften. De kom hit eftersom ingen ville ha dem på 30-talet, ingen. Om de kunnat skulle de ha begett sig någon annanstans. Det är det här som jag har svårt att förklara för den europeiska vänstern.

Amos Oz var nio år när staten Israel utropades 1948. Under sin livstid har han varit med om samtliga Israels krig; han har sett de palestinska områdena fyllas med bosättningar och den israeliska allmänheten röra sig allt längre åt höger. I dag är till och med själva idén om samexistens suspekt i Israel. Men till skillnad från många andra i den desillusionerade

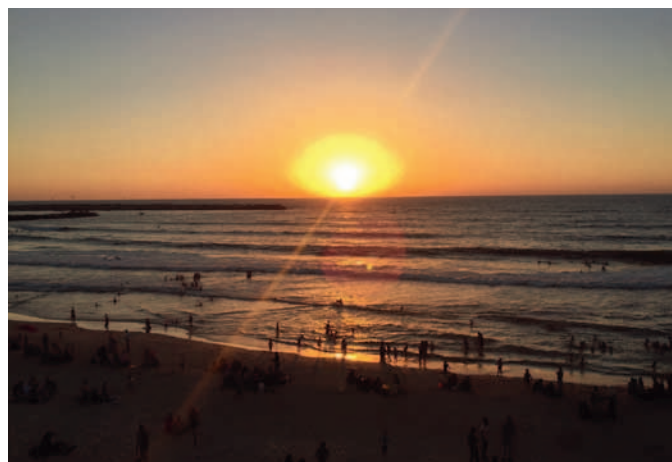

Foto: Catrin Ormestad

Samma strand. Israeler i Tel Aviv och palestinier i Gaza njuter av havet. Bara 7 mil skiljer dem åt, ändå har de aldrig träffats.

– och decimerade – vänstern vägrar han att ge upp hoppet.

– Jag har levt genom större delen av 1900-talet. Jag har sett det mest otroliga bli verklighet. Ska jag ge dig några exempel? Jag har sett de Gaulle ta en miljon franska kolonisatörer ut ur Algeriet. De Gaulle valdes av högern och ledde en militärkupp bara för att undvika just detta. Jag har sett Menachem Begin ge tillbaka hela Sinai i utbyte mot fred. Jag har sett Anwar Sadat komma till Jerusalem för att tala i Knesset. Jag har sett Gorbatsjov riva hela Sovjetblocket. Jag såg Sharons bulldozrar förstöra Sharons kolonier i Gaza. Jag har sett Rabin och Peres skaka hand med Arafat. Vem kunde ha trott för tjugo år sedan att det skulle kunna hända? Som [Israels förste president Chaim] Weizmann sa: I Israel, om du inte tror på mirakler är du ingen realist.

Catrin Ormestad

Foto: Catrin Ormestad

Graffiti på en vägg i Tel Aviv.

Från Sabra och Shatila till priset på keso: den israeliska fredsrelsens upp- och nedgång 1967–2017

MED UNDANTAG AV den ortodoxa judiska filosofen Yeshayahu Leibowitz var det få som var öppet kritiska till okkupationen, åren efter Sexdagarskriget. Det skulle dröja till slutet av sjuttioalet innan fredsrelsen började spela en roll i israelisk politik.

PEACE NOW BILDADES 1978 av bland andra Amos Oz efter den egyptiske presidenten Anwar Sadats historiska besök i Jerusalem samma år, när många israeler oroade sig för att en historisk chans till fred skulle gå förlorad. Bakom rörelsen stod en grupp israeliska officerare som menade att fred är den enda vägen till varaktig säkerhet. Peace Now kom återigen att spela en roll i att forma opinionen under Israels invasion av Libanon 1982. Efter massakern i Sabra och Shatila demonstrerade 400 000 israeler i Tel Aviv, runt 10 procent av befolkningen. Peace Now organiserade också demonstrationer under den första intifadan i slutet av åttiotalet och stödde de fredsförhandlingar som ledde fram till undertecknandet av Osloavtalet i Washington 1993.

UNDER DEN FÖRSTA intifadan på åttio- och nittioalet bildades flera viktiga människorättsorganisationer, bland andra B'Tselem, Adalah och Gush Shalom, ledd av journalisten och den förre parlamentsledamoten Uri Avnery, den förste israelen som träffade Arafat. 1992 bildades Meretz, det enda partiet som har fred med palestinierna som sin huvudfråga. Efter mordet på premiärminister Yitzhak Rabin 1995 och Benjamin Netanyahus seger i valet 1996 avbröts den fredsprocess som inletts med Osloavtalet. Under den andra intifadan återokuperade Israel de delar av Västbanken som fått självstyre. En våg av palestinska terrorattacker i Israel fick det folkliga stödet för fredsrelsen att sjunka, och flera misslyckade försök att återuppta förhandlingarna övertygade den israeliska allmänheten om att palestinierna inte var intresserade av fred. Ehud Barak slog in den sista spiken i kistan när han efter ett misslyckat fredsmöte med Yassir Arafat förklarade att "det finns ingen partner"; ord som kommit att upprepas gång på gång i israelisk politik, och som tjänat som en ursäkt för Israel att slippa inleda nya fredsförhandlingar. Fredsrelsen förlorade ytterligare i anseende när Israel 2005

evakuerade sina bosättningar från Gaza. Hamas tog två år senare över makten och raketbeskjutningen av israeliska samhällen runt Gazas gränser intensifierades. Detta används av högern som ett varnande exempel på vad som skulle hända om Israel drog tillbaka militären från Västbanken. Israels stora militäroperationer i Gaza 2008–2009, 2012 och 2014 fick fredsrelsen att vackla ytterligare. Meretz stödde den första attacken, och det gjorde även flera framstående vänsterprofiler, som Amos Oz. Peace Now höll en låg profil och fördömde inte Israels bombningar.

UNDER DE ÅTTA år som Likuds Benjamin Netanyahu har suttit vid makten har Israel rört sig allt längre åt höger och bosättarna har ökat sitt inflytande i regeringen såväl som i samhället i stort. Labourpartiet, som av tradition ansetts som mer fredsvänligt än Likud, förvandlades under Shelly Yachimovich och Isaac Herzogs ledning till ett centerparti som i stället för att driva frågan om fred med palestinierna försökt profilera sig genom frågor som ekonomi och säkerhet. I de senaste valrörelserna har konflikten med palestinierna inte varit en viktig valfråga. I stället är det frågor om de höga levnadskostnaderna, politikernas korruption och de ortodoxa judarnas roll i samhället som engagerat israelerna. Sommaren 2011 slogs rekordet från Sabra och Shatilademonstrationen 1982 när uppskattningsvis 430 000 israeler gick ut på gatorna i den största demonstrationen någonsin i Israel. Protesterna hade utlösts av en höjning i priset på keso.

PEACE NOW HAR i dag helt förlorat sin opinionsbildande roll och ägnar sig huvudsakligen åt att dokumentera bosättningarnas utbyggnad. Den israeliska fredsrelsens djärvaste företrädare finns i dag framför allt i de människorättsgrupper som bildades under intifadorna, och som kommit under allt hårdare press från högern. I synnerhet B'Tselem och Breaking the Silence, en organisation som samlar in israeliska soldaters vittnesmål om sin tjänstgöring på de ockuperade områdena, har utmålats som landsförrädare, eftersom deras rapporter får spridning utanför Israel.

Catrin Ormestad

Flickorna som mötte döden i checkpointen

HON LIGGER PÅ asfalten i en blodpöl som blir allt större. Hon är liten och smal, med en svart sjal om huvudet. Hon kvider lite, av smärta eller rädsla, kanske båda. Hon är bara 15 år och hon är döende.

En video som någon filmat med sin telefon visar män som upphetsat cirklar runt henne. Man ser bara deras ben, och vapnen som dinglar mot höfterna. De är israeliska soldater och bosättare. Man hör tydligt deras röster, när de hånar och förbannar den försvarslösa flickan. "Hör. Dö. Nu ska du lida. Bitch." (Den israeliska armén hävdar att soldaterna inte deltog i smädandet.) Ingen gör något försök att ge henne första hjälpen. Ingen vet hur länge hon ligger där, i dammet i en checkpoint på Västbanken, innan en ambulans slutligen kommer.

Enligt den israeliska armén hade den palestinska flickan, Nouf Infayat, knivhuggit en av soldaterna, som fått lindriga skador. Andra soldater i checkpointen sköt henne i magen. Hon dog senare på sjukhuset.

TRE VECKOR TIDIGARE, i byn Qarawat Bani Zeid nära Ramallah, kom Fatima Hajiji, 16, hem efter en lång skoldag. Ingen av hennes föräldrar var hemma, men till sina systrar sa hon att hon bara skulle gå och köpa en kaka till deras mammas födelsedag. Men Dureen Hajiji fyllde inte alls år, och i stället för att gå till bageriet åkte Fatima till Jerusalem. En försäljare från samma by berättade senare att han sett henne sitta på trap-porna som leder ned till Damaskusporten i Gamla stan och läsa Koranen.

En liten stund senare var Fatima död, skjuten med upp till tjugo kulor.

Ögonvittnen berättade att hon fortfarande var flera meter ifrån den israeliska vaktposteringsen när en av soldaterna började skrika "kniv, kniv!". I nästa stund träffades hon av en svärm kulor. Gränspoliserna fortsatte att skjuta henne, efter det att hon fallit. Den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem som utrett hennes död skriver i sin rapport: "Hajiji stod orörlig med kniven

lyft, vänd mot fem poliser och gränspolis-er som stod på andra sidan om en metallbarriär. De sköt henne till döds. Hajiji, som hade stannat flera meter ifrån poliserna, utgjorde ingen fara för dem."

Fotografier visar henne ligga en bra bit ifrån checkpointen. Hon är fortfarande klädd i sin blåvitrandiga skoluniform.

NOUF OCH FATIMA var de senaste offren i det som har kommit att kallas kniv-intifadan, en våg av spontana palestinska terrorattacker som sedan oktober 2015 dödat 41 israeler. Israeliska soldater och bosättare har under samma period dödat 262 palestinier, bland andra en 13-årig flicka från Anata, en man som försökte hugga folk med en skruvmejsel, och minst två flickor med sax. Bland andra Amnesty och B'Tselem har anklagat Israel för att ägna sig åt utomrättsliga avrättningar. Många av de som dödas har varit unga, och många har varit kvinnor och flickor. Men att just Nouf och Fatima skulle välja att bli martyrer kom som en

Foto: Catrin Ormestad

Noufs pappa Aqab tillsammans med hennes bror Saker.

Foto: Anna Wester

Fatimas pappa Afif.

chock för deras föräldrar. Båda flickorna var duktiga i skolan, och tycktes ha mycket att leva för. Deras föräldrar har fortfarande svårt att förstå hur det kunde hända, vad som kunde få deras begåvade, levnadsglada flickor att välja martyrdöden, för att flickorna visste att de skulle dö kan det inte ha rätt någon tvekan om. Men mitt i sorgearbetet har Noufs och Fatimas föräldrar fått lära sig att deras döttrar hade hemligheter.

AFIF HAJJI, 42, sitter i sitt vardagsrum och röker, under sin dotters martyraffisch. Den sista gången han såg henne, på morgonen av det som skulle bli hennes sista dag, höll hon på att göra sina syskon redo för skolan. Som den äldsta i en barnaskara på fem brukade hon hjälpa till med sina yngre syskon. Hon utmärkte sig också i skolan, och fick extraundervisning för särskilt kreativa och begåvade ungdomar. Hennes dröm var att bli journalist. Men för tre år sedan hände någonting med Fatima: hon blev alltmer uppfylld av tanken på att hämnas på ockupationsmakten. Det som utlöste förändringen var mordet på 14-åriga Muhammed Abu Khdeir, som brändes levande av judiska extremister i en park i Jerusalem 2014. Efter mordet skrev Fatima ett inlägg på Facebook som var så fyllt av sorg och vrede att den drog till sig den palestinska säkerhetstjänstens uppmärksamhet. Fatima kallades till förhör, och hennes familj började hålla henne under uppsikt. Hon påträffades en

gång vid Qalandiacheckpointen utanför Ramallah, där hon betedde sig misstänkt, men eftersom släktingar följt efter henne kunde de ta med henne hem innan någonting hände.

Familjen kopplade in en psykolog och en socialarbetare, och det verkade som om Fatima svarade på terapin. Hon började fokusera på skolarbetet, hennes betyg förbättrades och hon började återigen umgås med sina tjejkompisar. Men utan att någon märkt det hade Fatima börjat grubbla igen. Den här gången var det den 40 dagar långa hungerstrejken bland de palestinska fångarna som gjorde henne förtvivlad, och som fick henne att återigen börja tänka på hämnd.

En vecka efter hennes död hittade hennes föräldrar ett brev, gömt i en av hennes skolböcker. Med röd märkpenna hade Fatima skrivit: "Snälla mamma, var inte arg. Be för mig, att jag ska bli martyr."

I BYN YABAD, nära Jenin på norra Västbanken, gjorde Nouf Infayats föräldrar en liknande upptäckt efter det att de begravt sin dotter. I en av hennes anteckningsböcker hittade de en serie teckningar med politiska motiv. Under en blomma hade hon skrivit "al-Aqsamartyrernas ros". En annan bild visar en liten pojke som trotsar en stridsvagn med en palestinsk flagga i handen. Från ett öga faller tårar. Det är de palestinska barnen som gråter, har Nouf skrivit.

Hundratals följde henne på hennes sista färd till begravningsplatsen i Yabad.

Svept i en palestinsk flagga bars hon genom byn, åtföljt av rop om Palestinas befrielse. Det var inte så konstigt att så många bybor slöt upp. Yabad ligger mindre än en mil från muren, och har ända från ockupationens början befunnit sig i frontlinjen. Det var här som israeliska styrkor för första gången trängde in i Västbanken 1967, efter en hård strid med jordanierna. Sedan dess har Yabad utsatts för militärraider, bosätтарattacker och husrivningar i takt med att den intilliggande bosättningen fortsatt att expandera. Mevo Dotan byggdes på sjuttio-talet på land som tillhör byborna.

Eftersom martyrs begravningar ofta antor formen av massdemonstrationer mot ockupationen – eller, enligt israeliska politiker, "demonstrationer till stöd för terrorism" – har knivintifadorna fått Israel att anta en ny praxis och inte lämna tillbaka de dödas kroppar till deras familjer. Men med Nouf gjorde de märkligt nog ett undantag, och hennes pappa Aqab, 57, har sin egen förklaring till det.

– Det är för att hennes själ var upphöjd. Det var därför de lämnade tillbaka hennes kropp till oss. Förstår du vad en upphöjd själ är? Nära Gud.

DET SOM ÄR allra svårast för de båda sörjande fäderna är vetskapen om att deras döttrar egentligen inte hade behövt dö. De vet att israelerna hade andra alternativ. Vad för slags fara kan en tonårstjej med en kniv utgöra mot en grupp soldater eller poliser? De hade inte behövt fylla Noufs och Fatimas kroppar med kulor. Flickorna hade kunnat stoppas på andra sätt, arresteras i stället för dödas – om bara inte palestinska liv hade varit så billiga i Israel. Enligt militärens regelbok gjorde ingen något fel när de sköt de båda flickorna. Soldaterna och gränspoliserna anses ha gjort sin plikt och "neutraliserat terroristerna".

Afif Hajji tror inte att hans dotters död kommer att fungera avskräckande på andra palestinier, tvärtom.

– Sättet som de dödade henne på kommer att sporra andra flickor och pojkar att utföra attacker.

Nouf och Fatima, två palestinska tonårstjejer som valde döden framför att leva under ockupation.

Catrin Ormestad

Posttidning B
Palestinagrupperna i Sverige
Tegelviksslingan 20
116 45 Stockholm
Telefon: 08-641 72 88

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan).

Foto: Anna Wester